

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studijní obor: Obchodní podnikání**

**MĚNOVÝ VÝVOJ V ČESKÉ REPUBLICE VE VZTAHU
K ÚROKOVÝM SAZBÁM**

Bakalářská práce

**Vedoucí práce:
Ing. Tomáš Volek, Ph.D.**

**Autor:
Nikola Škardová**

Plzeň 2013

Prohlašuji tímto, že jsem bakalářskou práci na téma Měnový vývoj v České republice zpracovala sama pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

24.dubna 2013

.....

podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat především vedoucímu mé bakalářské práce, panu Ing. Tomáši Volkovi, PhD. za cenné rady a podněty k sepsání mé práce.

Také bych chtěla poděkovat své rodině za jejich trpělivost a podporu.

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Literární rešerše	8
2.1. Trh peněz	Chyba! Záložka není definována.
2.2. Peníze.....	8
2.2.1. Definice peněz	8
2.2.2. Vznik peněz 8	
2.2.3. Mince	9
2.2.4. Papírové peníze (bankovky a státovky).....	11
2.2.5. Depozitní peníze	12
2.2.6. Funkce peněz	13
2.3. Finanční trh	14
2.3.1. Trh peněz	15
2.3.2. Nabídka a poptávka na trhu peněz.....	15
2.3.3. Rovnováha na trhu peněz.....	16
2.4. Monetární politika.....	17
2.4.1. Definice a význam monetární politiky.....	17
2.4.2. Dělení měnové politiky.....	18
2.5. Centrální banka	19
2.5.1. Česká národní banka.....	20
2.5.2. Ostatní funkce a činnosti ČNB	21
2.5.3. Nástroje monetární politiky ČNB:.....	22
2.6. Peněžní zásoba.....	24
2.6.1. Měnové agregáty.....	24
2.6.2. Monetární báze	25
2.7. Úroková míra	27
3 Metodika	32
4 Praktická část	34
4.1. Měnový vývoj v České republice	34
4.1.1. Faktory ovlivňující měnový vývoj.....	34
4.1.2. Grafické znázornění a zhodnocení měnového vývoje	35
4.2. Vývoj úrokových sazeb v České republice.....	39

4.2.1. Úrokové sazby poskytnuté domácnostem.....	40
4.2.2. Úrokové sazby poskytnuté nefinančním podnikům	42
4.3. Vývoj objemu poskytnutých úvěrů a zapůjčených peněz.....	44
4.4. Analýza vztahu mezi objemem úvěrových peněz a úrokovými sazbami	48
4.4.1. Analýza závislosti u domácností	48
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB	48
4.4.2. Analýza závislosti u podniků.....	51
5 Závěr	54
5.1. Resumé.....	Chyba! Záložka není definována.
5.2 . Summary	57
5.3. Key words	57
5.4. Seznam použitých zkratk:	57
6 Seznam použitých zdrojů:.....	59
6.1. Literární zdroje	59
6.2. Elektronické zdroje:	60
7 Seznam příloh	61
7.1. Seznam grafů	61
7.2. Seznam tabulek	62
8 Přílohy.....	63
8.1. Tabulky k grafům:	63

1 Úvod

Peníze jsou každodenní součástí našeho života, proto je pro nás velice důležité znát jejich strukturu, hodnotu, objem na trhu a hlavně cenu. Cena peněz na peněžním trhu je vyjadřována úrokovou sazbou, která je pro tuto práci jedním z nejdůležitějších pojmů.

Měnový vývoj v České republice je ovlivňován mnoha faktory, těmi hlavními jsou nástroje monetární (měnové politiky). Měnová politika je aplikována Českou národní bankou, jejímž hlavním cílem je udržení měnové stability. Kromě toho má i spoustu jiných činností a cílů, např. emituje peníze, působí jako banka státu nebo obchodních bank. Česká národní banka dosažení svých cílů používá různé monetární nástroje, operace na volném trhu, vyhlášení povinných minimálních rezerv pro obchodní banky, konverze, swapy a především vyhlášení základních úrokových sazeb, lombardní, diskontní a repo sazby.

Tyto sazby mají velký dopad i na jiné makroekonomické veličiny, ovlivňují hodnotu a vývoje měnového kurzu, úrokové sazby poskytované obchodními bankami, objem výroby, výdaje na investice, cenu zboží a služeb. Všechny tyto veličiny výrazně ovlivňují situaci na finančním trhu, nabídku obchodních bank a spotřebitelské chování domácností i podniků.

Cílem této práce je popsat měnový vývoj v České republice, vývoj úrokových sazeb, zjistit, jestli mezi vývojem úrokových sazeb a měnovém vývojem existuje přímá vazba, která je vzájemně ovlivňuje a také, jakým způsobem a do jaké míry úrokové sazby, tedy ceny peněz, ovlivňují spotřebitelské chování na peněžním trhu, respektive objem zapůjčených (úvěrových) peněz.

2 Literární rešerše

2.1. Peníze

2.1.1. Definice peněz

Za peníze v tom nejobecnějším vymezení lze teoreticky považovat jakékoli aktivum, které je všeobecně přijímáno při placení za zboží a služby nebo při úhradě dluhu.¹

Jiné definice peněz uvádí:

Peníze jsou cokoli, co slouží jako všeobecně přijímaný prostředek směny nebo placení.²

Peníze jsou všeobecný ekvivalent, který ještě více usnadnil směnné akty a umožnil další rozkvět ekonomických aktivit tím, že sloužil (a slouží) k peněžnímu vyjádření směnné hodnoty.³

2.1.2. Vznik peněz

Dle Haláskové (2008), peníze představují vedle ohně snad nejdůležitější vynález lidstva.⁴

Nemůžeme však přesně určit datum jejich vzniku, ale dalo by se říci, že se peníze objevily tehdy, když se směna zboží stala rozšířeným jevem a když se naturální směna zboží, tedy směna zboží za zboží, stala velmi nákladnou.⁵

Vznik peněz byl výsledkem přirozeného vývoje výroby, výrobního způsobu. S postupně vznikající dělbou práce a specializací přestává být prostá zbožní výměna

¹ REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODÉRY, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVOŘÁK, Petr, BRADA, Jaroslav. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, 4. vydání, Management Press, Praha 2005, s. 14. ISBN 80-7261-132-1.

² POSPÍŠIL, Richard, HOBZA, Vladimír, PUCHINGER, Zdeněk. *Finance a bankovníctví*, 1. vydání, studijní text, Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006, s. 9. ISBN 80-244-1297-7.

³ LIŠKA, a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 209. ISBN 80-86419-27-4.

⁴ HALÁSKOVÁ, Renáta. *Základy ekonomie*, Ostravská univerzita v Ostravě 2008, Filozofická fakulta, Katedra psychologie a sociální práce, s. . ISBN 978-80-7368-138-8.

⁵ HALÁSKOVÁ, Renáta. *Základy ekonomie*, Ostravská univerzita v Ostravě 2008, Filozofická fakulta, Katedra psychologie a sociální práce, s. . ISBN 978-80-7368-138-8.

(barter) dostatečně vhodnou formou směny. Nalézat párovou shodu při směně se stává postupně velmi obtížné a výrazně tak vzrůstají transakční náklady směny. Řešením problémů při směně se stávají tzv. komoditní (zbožové) peníze, kterými byly všeobecně potřebné a „všemi“ přijímané druhy zboží, jako např. plátno, dobytek, měď, zlato, stříbro (užití jednotlivých druhů se lišilo časem i místem).⁶

Původně, od starověku až do doby před několika staletími, obíhaly peněžní prostředky ve formě vzácného kovu (stříbra a zlata) ve slitcích, prutech či jiných předmětech, a tak sloužily jako prostředek směny ve všech v té době vyspělých společnostech.

Pro vyjádření ekvivalentní hodnoty zboží byly rozhodující jejich váhová množství (hmotnost) a jakost (obsah čistého kovu ve slitku).⁷

Další rozšiřování směny však zvyšovalo nároky na vlastnosti peněz. Kromě všeobecné ochoty je přijímat a jejich vzácnosti šlo o další vlastnosti jako stejnorodost, odolnost proti zkáze (stálost) a dělitelnost. Všechny tyto vlastnosti měly kovové peníze (nejprve železo, měď a posléze stříbro a zlato). Zavedení kovových peněz je spojeno i s ustálenou podobou peněz ve formě ražených mincí.⁸

2.1.3. Mince

Důkazy o počátku ražby mincí lze nalézt již v 5. tisíciletí před naším letopočtem ve Starověké Asii. Původně byly raženy plnohodnotné mince (stříbrné a zlaté). Plnohodnotné mince znamenalo, že jejich nominální hodnota (hodnota na nich vyražená) a jejich vnitřní hodnota (cena, za kterou byly vyrobeny) se rovnala. Skutečné množství oběživa se přizpůsobovalo potřebám oběhu prostřednictvím funkce peněz jako uchovatele hodnoty a bohatství, stříbrného a zlatého pokladu.

Rozvoj ražby mincí je spojen i se zárodky bankovníctví. Všichni, kdo při směně mince používali, měli potřebu si ověřit hodnotu mince, případně ryzost drahého kovu a v rámci dělby práce se vyčlenili první „specialisté na peníze – směnárnici“ z profese

⁶ POSPÍŠIL, Richard, HOBZA, Vladimír, PUCHINGER, Zdeněk. *Finance a bankovníctví*, 1. vydání, studijní text, Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006, s. 7. ISBN 80-244-1297-7.

⁷ LIŠKA, V., a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 204. ISBN 80-86419-27-4.

⁸ TULEJA, Pavel, NEZVAL, Pavel, MAJEROVÁ, Ingrid. *Základy Makroekonomie*, Dotisk 1. vydání, Computer Press, a.s. 2008, s. 102. ISBN 80-251-0952-6.

zlatníků. Zejména rozvoj „dálkového obchodu“ v době rozkvětu antického Řecka a následně v době expanzivního vývoje Říma se směna a platby uskutečňovaly nejen v mincích římských, ale i v mincích (peněžích) místních (oblastních) a můžeme tedy zaregistrovat směnářskou činnost navazující na platby ve zbožových operacích, při výběru poplatků, daní apod.⁹

Tržní rovnováha a množství peněz v oběhu se odehrávalo samočinně. Dle potřeby množství mincí se buď razily nové, z různých slitků zlatých či stříbrných předmětů (například zlatých prutů) nebo se naopak mince přeměňovaly zpět na poklad.¹⁰

S ražbou mincí jsou spojeny také pojmy monometalismus – využívání pouze zlata nebo stříbra k výrobě mincí, a bimetalismus – využití obou drahých kovů současně a určení zákonného směnného poměru mezi nimi.

Postupem času se však ražba mincí stala privilegiem jednotlivých států. Z tohoto monopolu díky některým negativním vlivům, které s sebou ražba mincí přinášela vznikla potřeba užívání neplnohodnotných mincí.

K této změně došlo z několika důvodů:

- znehodnocování mincí z důvodu opotřebení běžným používáním
- záměrné snižování hodnoty mince, a to jak z rozhodnutí toho, kdo měl právo ražby (stát, panovník), tak i falšování
- značný rozsah emitentů mincí a z toho plynoucí problémy se „směnným kurzem“, garanci vnitřní hodnoty mince
- problémy s objemem a hmotností mincí při výrazně se zvětšujících jednotlivých platbách, při potřebných přesunech a skladování, a tím i ochraně
- narůstající potřeba peněžních kovů, tedy nároky na zvyšování těžby, narůstající ražební, často i těžební náklady¹¹

⁹ POSPÍŠIL, Richard, HOBZA, Vladimír, PUCHINGER, Zdeněk. *Finance a bankovníctví*, 1.vydání, studijní text, Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006, s. 7. ISBN 80-244-1297-7.

¹⁰ LIŠKA, V., a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 204. ISBN 80-86419-27-4.

¹¹ POSPÍŠIL, Richard, HOBZA, Vladimír, PUCHINGER, Zdeněk. *Finance a bankovníctví*, 1.vydání, studijní text, Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006, s. 7. ISBN 80-244-1297-7.

Neplnohodnotné mince jsou mince, kde jejich nominální hodnotu a pravost neurčuje množství drahého kovu v nich, ale nahrazuje je používání různých symbolů a znaků. Další formou neplnohodnotných peněz jsou papírové peníze (bankovky a státopky).

2.1.4.Papírové peníze (bankovky a státopky)

Papírové peníze vznikly nejprve jako dluhopis banky, v němž se banka zavazuje držitelu dluhopisu poskytnout uvedené množství kovových peněz. Vznik bankovních dluhopisů – bankovek – reagoval na potřeby platebního styku, kdy používání kovových peněz při větších platbách bylo jednak nákladné, jednak nebezpečné. Zavedení bankovek umožnilo, aby místo zlatých mincí obíhali papírové peníze a pouze vypořádání plateb mezi bankami jednou za rok mohlo proběhnout formou přesunu kovových peněz. Množství papírových peněz muselo být v souladu s množstvím zlata a bankovky tak představovaly peníze kryté zlatem.¹²

Tento jev lze bez nadsázky nazvat revolucí v peněžnictví. Zanikly samoregulační mechanismy množství peněz a byly umožněny netušené možnosti pro nekontrolovanou úvěrovou emisi a bohužel také pro bankovní podvody.¹³

Společně s papírovými penízami začaly být vydávány také neplnohodnotné kovové peníze (mince). Oba tyto druhy – bankovky i neplnohodnotné mince nazýváme neplnohodnotné peníze.

Neplnohodnotné peníze měly zpočátku výlučně podobu oběživa, tj. papírových peněz a neplnohodnotných kovových mincí. Teprve později dostaly také podobu účetních peněz, což jsou neplnohodnotné peníze v podobě pouhých účetních zápisů na účtech představujících závazky bank vůči klientům. Účetní peníze se někdy také označují jako žirové peníze.¹⁴

¹² TULEJA, Pavel, NEZVAL, Pavel, MAJEROVÁ, Ingrid. *Základy Makroekonomie*, Dotisk 1. vydání, Computer Press, a.s. 2008, s. 102. ISBN 80-251-0952-6.

¹³ JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*, Grada Publishing, a.s., 2004, s. 21. ISBN 80-247-0769-1

¹⁴ JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*, Grada Publishing, a.s., 2004, s.22. ISBN 80-247-0769-1

Definice bankovek

Bankovka je cenný papír znějící na určitou peněžní částku, vydávaný emisní bankou. Bankovka je bezúročná, zní na majitele a ze zákona musí být přijímána jako platební prostředek. Je to druh úvěrových peněz, nahrazující kovové peníze jako oběživo a platidlo.¹⁵

Definice státovek

Státovky jsou papírové peníze, vydávané státem jako obecný platební prostředek (na rozdíl od bankovek, které vydává emisní banka).

Státovka je cenný papír – dluhopis – emitovaný státem, s nuceným oběhem, nesměnitelný za peněžní kov¹⁶.

2.1.5. Depozitní peníze

V dalším vývoji se uvolnil i vztah mezi bankovní emisí peněz a obchodními směnkami. Obchodní směnka byla v oběhu stále více nahrazována směnkou bankovní, která měla rozsáhlejší oběh a zpočátku byla i směnitelná za peněžní kov. Bankovní úvěr byl založen na obchodních směnkách nepřímo a stále častěji, při opakovaných stycích mezi podniky a bankami byl nahrazován přímým bankovním úvěrem, poskytovaným bankou přímo dlužníkovi na zaplacení jeho závazků.

V souvislosti s tím se rozšířila nová forma peněžních prostředků: bezhotovostní zápisy na bankovních účtech obsahující převody peněžních pohledávek a závazků. Tak vznikly tzv. depozitní peníze, nazývané také knižní, úvěrové, účetní nebo žirální (platba se uskutečňuje v kruhu určitých, vzájemně spojených klientů jedné či více bank). Obsahem pohybu depozitních peněz jsou převody dluhů bank, neboť bankovní depozita, úložky peněz bankovních klientů, jsou dluhem bank vůči vkladatelům. Tato forma

¹⁵ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 209. ISBN 80-86419-27-4.

¹⁶ POSPÍŠIL, Richard, HOBZA, Vladimír, PUCHINGER, Zdeněk. *Finance a bankovníctví*, 1. vydání, studijní text, Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006, s. 9. ISBN 80-244-1297-7.

platebních prostředků se velmi rychle rozšířila od 17. století a dnes ve všech vyspělých zemích zcela převládá.¹⁷

Základním rozdílem mezi hotovostními a bezhotovostními penězi je ten, že v současné době u hotovostních peněz zákon svěřuje monopol emise pouze centrální bance, kdežto bezhotovostní peníze mohou emitovat i banky komerční, a to na bázi běžného poskytování úvěrů (na principu tzv. multiplikace depozit).¹⁸

2.1.6. Funkce peněz

Peníze plní v ekonomice 3 hlavní funkce. Slouží jako:

- prostředek směny
- uchovatel hodnoty
- jednotka zúčtování

Prostředek směny

Funkce peněz jako prostředku směny vychází již ze základní definice peněz, tj. Peníze jsou cokoli, co slouží jako všeobecně přijímaný prostředek směny nebo placení.

K tomu, aby peníze vykonávaly efektivně funkci prostředku směny, musí splňovat některé předpoklady:

- musí být snadno přijatelné, což souvisí s důvěrou ekonomických subjektů ve všeobecnou uznávanost peněz, všeobecnou kupní sílu peněz, s důvěrou ve svobodu volby, kterou peníze poskytují,
- musí mít stálou, relativně vysokou hodnotu,
- nesmí být snadno rozmnožitelné (padělatelné).¹⁹

¹⁷ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 208. ISBN 80-86419-27-4.

¹⁸ REVENDA, Zbyněk. a kol. *Centrální bankovníctví*. Management Press, Praha, 1999. ISBN 80-85943-89-1.

¹⁹ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 212. ISBN 80-86419-27-4.

Uchovatel hodnoty

Peníze slouží k překlenutí času mezi příjmem důchodu a jeho spotřebou.

Jednotka zúčtování

Penězi lze snadno vyjádřit hodnotu (cenu) jednotlivých směňovaných statků.

2.2. Finanční trh

Jak již vyplývá ze základní definice trhu, i na trhu peněz se střetává nabídka a poptávka, respektive nabídka peněz a poptávka po penězích. Cenu peněz vyjadřuje úrok (respektive úroková míra).

Základní funkce finančního trhu jsou:

- soustředování dočasně volných zdrojů peněžních prostředků,
- rozmisťování (alokace) volných zdrojů tak, kde jejich využití je nejefektivnější, tj. pružné přelévání kapitálu z odvětví,
- přerozdělování volných zdrojů, tj. přeměňování úspor v investice.

Zásadou přesunu volných finančních prostředků je dobrovolnost na základě dohody zúčastněných stran. Majitel finančních prostředků, který je ochoten zapůjčit své prostředky jiným, je půjčící pouze za určitých podmínek. Jeho zájmem je maximalizovat riziko a udržovat likviditu. Výnosem může být placení úroku v určitých intervalech, dividenda nebo výnos ze zhodnocení kapitálu. Dividenda se liší od úroku tím, že riziko podnikání sdílí i majitel finančních prostředků²⁰.

Finanční trh se skládá ze 4 hlavních částí: peněžní trh, kapitálový trh, devizový trh a trh drahých kovů. Nás bude zajímat především peněžní trh. (trh peněz).

²⁰ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 219. ISBN 80-86419-27-4.

2.2.1.Trh peněz

Peněžní trh je tvořen krátkodobými finančními zdroji (krátkodobá vzájemná výměna peněžních prostředků do 1 roku). Na rozdíl od ostatních trhů, např. trhu zboží, má trh peněz jistá specifika.

Charakteristickým rysem peněžního trhu je velký objem transakcí, které se vyznačují:

- nízkým rizikem
- nízkým výnosem
- vysokou likviditou ²¹

Dělení peněžního trhu dle Lišky (2002):

- mezibankovní trh (vzájemné půjčky a vyrovnání mezi jednotlivými bankami),
- trh krátkodobých úvěrů,
- trh krátkodobých cenných papírů
- diskontní trh (založen na využívání směnek a šeků)

Hodnotu, která vyjadřuje cenu kapitálu nazýváme úroková sazba nebo také úrok.²²

2.2.2.Nabídka a poptávka na trhu peněz

Poptávka po penězích

Poptávka po penězích je vyjádřením toho, kolik firmy i jednotlivci chtějí v daném časovém okamžiku držet hotovostních prostředků – oběživa a depozit na požádání, které lze okamžitě použít k placení. Množství těchto prostředků bývá v monetární ekonomii označováno za peněžní zůstatky. Peněz tedy nechceme držet co nejvíce, jak by řekl laik, ale pouze omezené množství jako určitý podíl celkového bohatství. Poptávka po penězích je tedy do jisté míry imaginární koncepce – tuto poptávku nikdo z nás nevyjadřuje v obchodech či na tržištích. Přesto mají změny této poptávky klíčový

²¹ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. . ISBN 80-86419-27-4.

²² Více o úrokových sazbách v kapitole 2.6.

význam pro determinaci veličin jako jsou úrokové sazby, devizové kurzy, platební bilance, míra inflace či vývoj hospodářského cyklu.²³

Celková poptávka po penězích na trhu se skládá ze dvou částí: směnné poptávky po penězích (prodávajícími všech ostatních statků, kteří si přejí koupit peníze) a rezervační poptávky po penězích (poptávky po držbě peněz těmi, kteří je již vlastní).²⁴

Nabídka peněz

Nabídka peněz představuje množství hotovostních prostředků, které se v bankovním sektoru v daném časovém okamžiku nacházejí.²⁵

Nabídku peněz na peněžním trhu představuje tzv. peněžní zásoba, kterou si více přiblížíme v následující části mé bakalářské práce monetární politika jako jeden z nejdůležitějších nástrojů měnové politiky.

2.2.3. Rovnováha na trhu peněz

Rovnováha na trhu peněz nastává tehdy, když se množství peněz nabízené (peněžní zásoba) rovná množství peněz poptávanému. Rovnováha na trhu peněz je rovnováhou stavovou, což je situace, kdy jsou ekonomické subjekty ochotny držet nabízené množství určitého aktiva.²⁶

²³ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 490. ISBN 80-86419-27-4.

²⁴ ROTHBARD, M. N. *Zásady ekonomie: Od lidského jednání k harmonii trhů*, Praha 2005, Liberální institut, s. 544. Z anglického originálu *Man, Economy, and State – A Treatise on Economic Principles*, Ludwig von Mises Institute, 1993 přeložil Šíma, J. a kolektiv. ISBN 80-86389-27-8.

²⁵ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 490. ISBN 80-86419-27-4.

²⁶ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 494. ISBN 80-86419-27-4.

2.3. Monetární politika

2.3.1. Definice a význam monetární politiky

Měnová, neboli monetární politika představuje regulaci nabídky peněz centrální bankou za účelem dosažení určitých makroekonomických cílů. Těmi jsou především udržení stability tuzemské měny (stabilní cenové hladiny a kurzové stability), zabezpečení vyrovnanosti platební bilance, dosažení plánovaného ekonomického růstu a udržení únosné míry nezaměstnanosti.²⁷

Dle Jílka (2004) je měnová politika regulace operačního cíle (obvykle tržní krátkodobé úrokové míry) centrální bankou prostřednictvím nástrojů měnové politiky za účelem dosažení zprostředkujícího cíle a nakonec konečného cíle (obvykle cenové stability vyjádřené určitou inflací). Nástroje měnové politiky představují realizaci měnové politiky a operační cíl je taktikou měnové politiky. Obojí se někdy označuje jako „šrouby“ (nuts and bolts) měnové politiky. Zprostředkující a konečný cíl je strategií měnové politiky. Způsob, jakým operační cíl působí na konečný cíl, se nazývá transmisním mechanismem měnové politiky. Nástroje měnové politiky se týkají každodenní realizace měnové politiky, i když plánovací horizont operačního cíle může i jeden měsíc či i více.²⁸

Význam měnové politiky je založen na skutečnosti, že v tržní ekonomice hlavní roli při rozhodování ekonomických subjektů hrají peníze. Maďarský ekonom János Kornat pro charakteristiku úlohy peněz v této souvislosti zavedl dva pojmy – měkké a tvrdé rozpočtové omezení. Pokud peníze determinují rozhodování, nachází se daný subjekt v situaci tvrdého rozpočtového omezení. Jednoduše řečeno, jeho peněžní výdaje jsou závislé na disponibilních peněžních důchodech (současných příjmech a dříve vytvořených peněžních úsporách). Pokud jeho výdaje nejsou disponibilními důchody nijak významně limitovány, je subjekt v situaci měkkého rozpočtového omezení.

²⁷ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 3. rozšířené vydání, Key Publishing, s.r.o., Ostrava 2010, s. 69. ISBN 978-80-7418-128-3.

²⁸ JÍLEK, J., CSc., *Peníze a měnová politika*, Grada Publishing, a.s., 2004, s. 375, 376. ISBN 80-247-0769-1.

Měkké rozpočtové omezení se vztahovalo především na centrálně plánované ekonomiky v některých sektorech. V tržní ekonomice jsou všechna racionální rozhodování téměř vždy determinována především množstvím disponibilních zdrojů.²⁹

Optimální měnová politika je taková, která přispívá k vytváření stabilního makroekonomického prostředí, ve kterém může relativně plynule probíhat investiční proces a které umožňuje efektivní používání existujících výrobních faktorů.³⁰

2.3.2. Dělení měnové politiky

Podle směru nastavení operačního cíle se rozlišuje expanzivní a restriktivní měnová politika.

Expanzivní měnová politika, neboli expanze či uvolnění, je akce centrální banky spočívající ve snížení tržní krátkodobé úrokové míry (tj. sníží se úroková míra, za kterou se provádějí operace dodávání či stahování likvidity). Tím se snižují i ostatní úrokové míry v ekonomice. Na to reagují obchodní banky vyšší ochotou poskytování nových úvěrů a klienti jsou aktivnější v přijímání nových úvěrů. Kromě toho domácnosti a podniky více utrácí, tj. zvyšuje se rychlost oběhu peněz. Expanzivní měnová politika se provádí v případě, jestliže je třeba stimulovat ekonomiku. Centrální banka uplatňuje expanzivní měnovou politiku v situaci vysokých úrokových měr, slabé ekonomiky, vysoké nezaměstnanosti a malých obav o inflaci. Jakmile se úrokové míry dostatečně sníží a došlo k stimulaci ekonomiky, centrální banka se opět zajímá o inflaci a přechází k restriktivní měnové politice.

Naopak restriktivní měnová politika neboli restrikce je akce centrální banky spočívající ve zvýšení tržní krátkodobé úrokové míry (tj. sníží se úroková míra, za kterou se provádějí operace dodávání či stahování likvidity). Tím se zvyšují i ostatní úrokové míry v ekonomice. Na to reagují obchodní banky nižší ochotou poskytování nových úvěrů a klienti jsou zdrženlivější přijímat nové úvěry. Kromě toho domácnosti a podniky méně utrácí, tj. snižuje se rychlost oběhu peněz. Restriktivní měnová politika se provádí v případě, jestliže hrozí inflace. Centrální banka uplatňuje restriktivní

²⁹ REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODÉRY, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVORÁK, Petr, BRADA, Jaroslav. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, 4. vydání, Management Press, Praha 2005, s. 48. ISBN 80-7261-132-1.

³⁰ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002. ISBN 80-86419-27-4.

měnovou politiku v situaci nízkých úrokových měr, přehřáté ekonomiky (příliš rychlého růstu ekonomiky spojeného s růstem mezd a z něho vyplývajícího růstu spotřebních cen), nízké nezaměstnanosti (vývoj mezd obvykle brzdí obavy ze ztráty pracovního místa a nízká nezaměstnanost vede k tlakům na zvyšování mezd) a značných obav o inflaci. Jakmile se úrokové míry dostatečně zvýší a dojde k poklesu obav o inflaci, centrální banka se opět zajímá o stimulaci ekonomiky a přechází k expanzivní měnové politice.³¹

2.4. Centrální banka

Podle směru nastavení operačního cíle se rozlišuje expanzivní a restriktivní měnová politika. Podobně stále existují dva tábory, tj. protiinflační (jestřábi) a přírůstový (holubice).

Historicky centrální banky plnily dvě hlavní funkce: úvěrování státních institucí a vedení účtu pro stát. Nicméně se následně ukázalo, že tato přímá vazba na vládu, respektive na panovníka a jeho neomezené úvěrování není optimální. Z tohoto důvodu byla ve většině tržních ekonomik omezena možnost vlády si neomezeně půjčovat od centrální banky. Postupem času se ukázalo nutné centralizovat emisi bankovek a mincí, což se stalo třetím důležitým znakem centrální banky.

Centrální banky vznikaly třemi hlavními způsoby:

- přeměna obchodní banky (např. Sveriges Riksbank v roce 1697)
- přidělením práva na emisi bankovek (např. Banca D'Italia v roce 1926)
- vznik nové instituce (např. Bank of England v roce 1694) (mejstřík 102)

Jak již bylo zmíněno, aplikací monetární politiky se zabývá centrální banka, v České republice je to tedy Česká národní banka (ČNB).

³¹ JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*, Grada Publishing, a.s., 2004, s. 377, 378. ISBN 80-247-0769-1

2.4.1. Česká národní banka

Česká národní banka (dále jen ČNB) je ústřední (centrální) bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. Je zřízena Ústavou České republiky a svou činnost vyvíjí v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance a dalšími právními předpisy. Má postavení veřejnoprávního subjektu se sídlem v Praze. Jsou jí svěřeny kompetence správního úřadu v rozsahu stanoveném zákonem. Hospodaří samostatně s odbornou péčí s majetkem, který jí byl svěřen státem. Do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je bankovní rada, jejímiž členy jsou guvernér, dva viceguvernéři a čtyři členové bankovní rady. Všechny členy bankovní rady jmenuje prezident republiky na šestileté období.³²

Hlavním cílem ČNB je udržet cenovou stabilitu, tato snaha, ale není jejím jediným cílem. Mezi další cíle centrální banky patří také sledovat a udržet nízkou míru nezaměstnanosti nebo ekonomický růst státu.³³

Udržet cenovou stabilitu tedy bývá primárním cílem centrální banky, může se však stát, že při plnění této snahy, bude docházet k rozporu s ostatními cíly měnové politiky. Další důležitou úlohou centrální banky je proto udržovat stabilitu mezi těmito cíly.³⁴

Česká národní banka používá od roku 1998 k dosahování cenové stability metodu cílování inflace. Bezprostředním důvodem pro přijetí tohoto způsobu řízení měnové politiky bylo zrušení režimu pevného kursu v květnu 1997 a opuštění režimu cílování peněžní zásoby pro jeho malou účinnost.³⁵

³² ČNB [online]. © Česká národní banka 2003 - 2013- [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz>

³³ viz. kapitola 2.4.1. Definice měnové politiky

³⁴ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. . ISBN 80-86419-27-4.

³⁵ ČNB pro všechny [online]. © Česká národní banka 2003 - 2013- [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.cnbprovsechny.cnb.cz>

Cíl operací ČNB pro daný den je stanoven na pravidelných denních poradách, které začínají v 9.05. Obsahem jednání jsou pravidelně tyto body:

- výsledky předchozích operací ČNB na volném trhu,
- vývoj likvidity bankovního sektoru a očekávaný denní vývoj u největších bank (na základě pravidelného ranního telefonického monitoru vývoje likvidity v deseti až patnácti rozhodujících obchodních bankách),
- predikce vývoje faktorů ovlivňujících likviditu pro aktuální den,
- situace na peněžním trhu, dluhopisovém a derivátovém trhu a
- situace na měnovém trhu³⁶

2.4.2. Ostatní funkce a činnosti ČNB

Mezi ostatní činnosti a funkce ČNB patří:

- emise bankovek a mincí
- emise cenných papírů
- banka bank – řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, vydává licence obchodním bankám
- banka státu – vede a schvaluje účty státního rozpočtu a vládních fondů
- vykonává dohled nad bankovním sektorem, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, institucemi elektronických peněz a devizový dohled
- stanovuje oficiální měnové kurzy
- reprezentuje stát v měnové oblasti – vůči zahraničním institucím (např. MMF, Světová banka) i vůči domácí veřejnosti – pravidelně informuje o své činnosti a měnovém vývoji veřejnost i parlament

³⁶ JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*, Grada Publishing, a.s., 2004, s. 393. ISBN 80-247-0769-1.

2.4.3. Nástroje monetární politiky ČNB:

Nástroje monetární politiky můžeme dělit z různých hledisek, například časového, adresného nebo z hlediska četnosti. Nás bude zajímat především dělení z hlediska adresného, tedy na nástroje přímé a nepřímé.

Nepřímé nástroje

Využívají tržních zákonů a nepůsobí adresně, ale plošně na všechny subjekty bankovního sektoru.³⁷

Mezi nepřímé nástroje patří:

- diskontní sazba
- repo sazba
- lombardní sazba
- operace na volném (otevřeném) trhu
- povinné minimální rezervy
- konverze a swapy
- intervence devizového kurzu

O prvních třech sazbách bude pojednávat část kapitoly 2.6. Úroková míra.

Operace na volném trhu

Nejčastěji bývají realizovány prostřednictvím transakcí s cennými papíry, pro něž všeobecně platí, že pokud jde o nákupy cenných papírů centrální bankou od obchodních bank, jsou jim zvyšovány jejich likviditní rezervy. Tím je zároveň zvyšována i jejich úvěrová kapacita, takže se jedná o expanzivní monetární politiku centrální banky. V případě prodeje cenných papírů obchodním bankám je tomu samozřejmě naopak, jde tudíž o politiku restriktivní.³⁸

³⁷ TULEJA, Pavel, NEZVAL, Pavel, MAJEROVÁ, Ingrid. *Základy Makroekonomie*, Dotisk 1. vydání, Computer Press, a.s. 2008, s. 206, 207. ISBN 80-251-0952-6.

³⁸ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 3. rozšířené vydání, Key Publishing, s.r.o., Ostrava 2010, s. 75. ISBN 978-80-7418-128-3.

Povinné minimální rezervy

Tyto rezervy jsou povinně vytvářeny obchodními bankami z jejich primárních vkladů od klientů na základě určité procentuální hodnoty, určenou centrální bankou. Pokud obchodní bance vzroste objem vkladů od jejích klientů, je tato banka povinna zvýšit i hodnotu svých rezerv, které jsou vedeny na jejím účtu u ČNB.

Konverze a swapy

Jedná se v podstatě o obchod mezi obchodními bankami a ČNB, kde hlavním předmětem jejich obchodu je směna domácí měny za zahraniční a naopak, a tím centrální banka ovlivňuje množství domácí měny (peněz) na domácím trhu.

Intervence devizového kurzu

Intervence devizového kurzu vlastně znamenají záměrné ovlivňování vývoje devizového kurzu domácí měny centrální bankou, a to buď vzhledem k jedné, několika nebo i všem cizím měnám zároveň. Záměrem provádění uvedených intervencí bývá dočasné zhodnocení (znehodnocení) devizového kurzu domácí měny, přičemž konkrétními důvody bývají nejčastěji snahy ovlivnit vývoj obchodní bilance státu a míru inflace.³⁹

Přímé nástroje

Přímé nástroje jsou používány daleko méně než nepřímé. Jedná se spíše o administrativní postupy a zásahy, které často spíše narušují fungování tohoto sektoru.

Jedná se především o:

- různá doporučení, dohody a výzvy
- stanovení úvěrových limitů a stropů, které může komerční banka poskytnout
- určení pravidel likvidity (závazná struktura pasiv a aktiv pro komerční banky)
- povinné vklady

³⁹ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 3. rozšířené vydání, Key Publishing, s.r.o., Ostrava 2010, s. 78. ISBN 978-80-7418-128-3.

2.5. Peněžní zásoba

Peněžní zásoba se rovná množství peněz v oběhu. Množství, snižování nebo zvyšování peněz v oběhu působí různými vlivy:

- při zvýšení peněžní zásoby dochází k růstu všeobecné hospodářské aktivity (pokud nepůsobí některé silnější faktory proti tomuto opatření). Zvyšuje se hrubý domácí produkt, roste zaměstnanost.
- Snižování peněžní zásoby omezuje hospodářskou aktivitu, dochází k poklesu HDP nebo k poklesu tempa růstu, stoupá nezaměstnanost, případně stagnuje zaměstnanost, klesají nebo stagnují investice.
- Změny v peněžní nabídce mohou vést k cenovým změnám: zvýšení množství peněz v oběhu vyvolává vzestup cenové hladiny a vede ke snížení kupní síly peněz. Ovšem udržování stabilní cenové hladiny tlumením přírůstků peněžní zásoby není jednoznačně pozitivním opatřením, poněvadž může působit na zpomalení hospodářského růstu.⁴⁰

2.5.1. Měnové agregáty

Měnové agregáty slouží k měření peněžní zásoby.

Tyto agregáty jsou obvykle měřeny centrální bankou a tato banka rovněž dohlíží na to, jak rychle rostou neboli jak rychle roste množství peněz v oběhu. Monetární agregáty jsou obvykle označovány písmeny M a L.⁴¹

Měnové agregáty M se značí číslicemi 0 až 3. Čím vyšší je číselná hodnota agregátu, tím je nižší likvidita a stabilita agregátu roste a naopak

Eurosystem definuje agregát úzký M1, střední M2 a široký M3.⁴²

⁴⁰ HALÁSKOVÁ, Renáta. *Základy ekonomie*, Ostravská univerzita v Ostravě 2008, Filozofická fakulta, Katedra psychologie a sociální práce, s. 228,229. ISBN 978-80-7368-138-8.

⁴¹ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 480. ISBN 80-86419-27-4.

⁴² ČNB [online]. © Česká národní banka 2003 - 2013- [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz>

Obsah jednotlivých agregátů:

M0 neboli měnová báze (základna) = hotovostní oběživo a celkové rezervy bank

M1 (úzké peníze) = hotovostní oběživo + vklady na běžných účtech v bankách + cestovní šeky v domácí měně

M2 (střední peníze) = M1 + termínované vklady v bankách + ostatní vklady v bankách

M3 (široké peníze) = M2 + vklady v nebankovních institucích v domácí měně + krátkodobé cenné papíry v domácí měně

Obchodní banky tak hrají vedle centrální banky rozhodující roli při tvorbě peněžních prostředků, nikoli však vydáváním nových bankovek nebo mincí, což přísluší emisní bance, ale půjčováním peněz z uložených vkladů. Bankovní úvěry obchodních bank se tak podílejí na vytváření celkové peněžní zásoby. Proto je regulace bankovního systému centrální bankou v souvislosti s monetární politikou nezbytná.⁴³

2.5.2. Monetární báze

Jedním ze základních úkolů centrální banky je regulovat množství peněz v ekonomice. Tento úkol vykovává centrální banka především prostřednictvím regulace veličiny, kterou nazýváme monetární báze.⁴⁴

Měnová (monetární) báze je tvořena hotovostním oběživem a rezervami obchodních bank držených u centrální banky. Bývá často označována jako mocné peníze, protože změna objemu monetární báze vede ke změně v peněžní zásobě, respektive v množství nabízených peněz.

Monetární bázi najdeme v bilanci centrální banky na straně pasiv.

⁴³ HALÁSKOVÁ, Renáta. *Základy ekonomie*, Ostravská univerzita v Ostravě 2008, Filozofická fakulta, Katedra psychologie a sociální práce, s. 230. ISBN 978-80-7368-138-8.

⁴⁴ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 481. ISBN 80-86419-27-4.

Základními nástroji, používanými centrální bankou k řízení monetární báze a peněžní zásoby jsou:

- Operace na volném trhu, tj. operace s krátkodobými dluhopisy, které velmi výrazně ovlivňují objem přebytku rezerv komerčních bank
- Změny míry povinných minimálních rezerv pro různé typy depozit, které jsou stanovovány jako poměr rezerv k depozitům
- Refinanční půjčky a regulace sazby, která je úrokovou sazbou centrální banky, stanovenou pro tyto půjčky komerčním bankám
- Oficiální intervence centrální banky na devizovém trhu, prostřednictvím kterých centrální banka nakupuje či prodává devizové rezervy za domácí měnu.⁴⁵

⁴⁵ LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002, s. 485. ISBN 80-86419-27-4.

2.6. Úroková míra

Dejme tomu, že určitý ekonomický subjekt potřebuje k uskutečnění svého záměru peníze, které nemá v daném okamžiku k dispozici. Jiný ekonomický subjekt může vlastnit částku, avšak nemusí mít předem pevný záměr, jak s touto částkou naložit. Tento subjekt má tedy k dispozici volné peněžní prostředky, které může nabídnout subjektu, který chce realizovat určitý svůj záměr, ale nemá k dispozici peníze. V takovém případě hovoříme o úvěru. Prvnímu subjektu, který nabízí své volné peněžní prostředky, říkáme věřitel. Druhý subjekt, který tyto peněžní prostředky přijímá, je nazýván dlužníkem. Zapůjčené částce říkáme jistina. V určité předem sjednané lhůtě musí být jistina dlužníkem navracena věřiteli, kterému musí být navíc zaplacená peněžitá prémie – úrok⁴⁶.

Úroková míra, také označovaná jako *úroková sazba* je vyjádřením navýšení zapůjčené částky za stanovené období v procentech.

Úroková sazba je výpůjční cena peněz, tj. je to cena za užívání peněz v určitém časovém období. Když jsou peníze zapůjčeny, věřitel odkládá spotřebu (jiné použití peněz) na určité období. Věřitel to udělá z důvodu, že očekává vyšší budoucí příjem. Očekávaný nárůst v reálném příjmu (relativně k půjčenému obnosu) je reálná úroková míra, která se spočítá jako rozdíl aktuální sazby (nominální úroková míra) a očekávané inflace. Reálnou úrokovou míru lze vypočítat aproximovat pomocí tzv. Fischerovy rovnice:

$$i_r = i_n - \pi^e$$

i_r - reálná úroková míra

i_n - nominální úroková míra

π^e – očekávaná inflace⁴⁷

⁴⁶ REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODÉRY, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVOŘÁK, Petr, BRADA, Jaroslav. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, 4. vydání, Management Press, Praha 2005, s. 63. ISBN 80-7261-132-1.

⁴⁷ MEJSTRÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, M. *Základní principy bankovníctví*, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum 2008, s. 120. ISBN 978-80-246-1500-4.

Centrální banka může ovlivňovat banky a zprostředkovaně celou ekonomiku pomocí úrokových sazeb. Z pohledu banky jsou úrokové sazby stanovené centrální bankou důležité ve dvou oblastech:

- cena obchodů s centrální bankou,
- indikace budoucích cílů a plánovaných kroků centrální banky.

Změna úrokových sazeb nemá jednoznačný vliv na chování bank, záleží na tom, zda banka má postavení věřitele či dlužníka ve vztahu k centrální bance.⁴⁸

Z ekonomického hlediska je významné rozlišení úrokových sazeb na nominální a reálné.

Nominální úrokové sazby jsou úrokové sazby uváděné explicitně ve smlouvách o úvěru resp. vkladu. Naproti tomu reálné úrokové sazby získáme tak, že nominální úrokové sazby tzv. deflujeme, tj. snížíme o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) půjčované resp. vkládané peněžní částky během období, na které je půjčována resp. vkládána. Oslabení reálné hodnoty peněžní částky za dané období je rovno inflaci za toto období.

Pokud deflování provádíme po skončení období půjčky nebo vkladu, jde o ex post přístup, v němž používáme skutečné oslabení reálné hodnoty částky během období půjčky resp. vkladu, tj. deflujeme skutečně naměřenou inflací za toto období. Výsledkem jsou tzv. ex post reálné úrokové sazby. Pokud deflování provádíme před skončením období půjčky nebo vkladu, jde o tzv. ex ante přístup, v němž jsme nuceni používat očekávané oslabení reálné hodnoty částky, tj. deflujeme očekávanou inflací za toto období. Výsledkem jsou tzv. ex ante reálné úrokové sazby. Dané nominální úrokové míře mohou odpovídat v uvažování ekonomických subjektů různé ex ante reálné úrokové míry podle toho, jak výraznou inflaci tyto subjekty očekávají, resp. podle toho, který ukazatel inflace použijí k deflování. Za předpokladu nízkých nominálních úrokových sazeb a nízké skutečné resp. očekávané inflace lze deflování provést přibližně tak, že od nominální úrokové sazby odečteme skutečnou resp. očekávanou inflaci v období půjčky resp. vkladu. Chceme-li však vypočítat **reálnou**

⁴⁸ MEJSTRÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, M. *Základní principy bankovníctví*, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum 2008, s. 109. ISBN 978-80-246-1500-4.

úrokovou sazbu přesně (pro jakékoli hodnoty nominálních úrokových sazeb a inflace), postupujeme podle následujícího vzorce:

$$r = [(100 + R)/(100 + i) - 1] * 100,$$

kde

r = reálná úroková míra (v %)

R = nominální úroková míra (v %)

i = skutečná resp. očekávaná inflace (v %)⁴⁹

Pokud je obchodní banka v postavení dlužníka vůči ČNB, znamená to pro ni zvýšení úroků z úvěru, které ji ČNB poskytla. To může následně vést ke zvýšení úroků klientských úvěrů nebo omezení poskytovaných úvěrů klientům ze strany obchodní banky.

Pokud bude obchodní banka v roli věřitele ČNB, to znamená, že budou zvýšené sazby na vkladech, které má u ČNB, také může dojít ke zvýšení úroků klientských úvěrů avšak v menší míře.

ČNB vyhláší tři základní úrokové sazby:

- **diskontní sazbu**, za kterou si banky ukládají peníze (přebytečnou likviditu) u ČNB, jedná se o nejnižší sazbu na mezibankovním trhu.
- **repo sazbu**, která je limitní sazbou, za kterou ČNB provádí repooperace s komerčními bankami.
- **lombardní sazbu**, za kterou ČNB půjčuje komerčním bankám oproti zástavě cenných papírů (tzv. lombardní úvěr). Ve srovnání s výše zmíněnými sazbami je lombardní sazba nejvyšší, neboť lombardní úvěr je nouzovým úvěrem, který je poskytován ČNB bankám v problémové situaci (např. při problémech s likviditou).

Z pohledu měnové politiky vytváří diskontní a lombardní sazba určitý koridor, ve kterém se pohybují sazby na mezibankovním trhu. Posune-li se tento koridor, posouvají

⁴⁹ ČNB [online]. © Česká národní banka 2003 - 2013- [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz>

se i mezibankovní sazby (např. PRIBOR, PRIBID), což se následně promítá do dalších tržních sazeb (např. do úroků z hypoték).⁵⁰

Diskontní sazba

Je vlastně úrok z diskontního úvěru. Banky totiž mají možnost uložit přes noc u ČNB bez zajištění svoji přebytečnou likviditu, když o to požádají 15 minut před uzávěrkou účetního dne v Zúčtovacím centru ČNB. Minimální objem je 300 mil. Kč a dále celé násobky 100 mil. Kč. Takto uložená depozita jsou úročena diskontní sazbou, která proto obvykle představuje dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. Touto sazbou tedy ČNB ovlivňuje zprostředkovaně měnovou bázi.

Lombardní sazba

Je úrok z lombardního úvěru. Tento typ úvěru je poskytován centrální bankou komerčním bankám proti zajištění zástavou cenných papírů. Banky si můžou přes noc od ČNB vypůjčit formou repo operace likviditu. Musí však o to požádat nejpozději 25 minut před uzávěrkou účetního dne v Zúčtovacím centru ČNB. Minimální objem není stanoven. Finanční prostředky v rámci tohoto úvěru jsou úročeny lombardní sazbou. Lombardní sazba představuje horní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.

2 týdenní Reposazba

Jak již bylo zmíněno v kapitole nástrojů ČNB, repo operace jsou hlavním měnovým nástrojem ČNB, kterým ovlivňují množství peněz v ekonomice (měnové báze). Banka stahuje měnu z oběhu prodejem svým cenných papírů (nebo pokladničních poukázek) a naopak ji do oběhu uvolňuje nákupem stejných cenných papírů. Obě strany se při této operaci zavazují, že po uplynutí doby splatnosti, ČNB vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu, která je zvýšená o dohodnutý úrok a věřitelská banka zase vrátí ČNB její cenné papíry. Základní doba těchto operací je 14 dní. Vyhlášená repo sazba slouží jako maximální limitní sazba, za kterou mohou být banky při repo operacích uspokojovány.⁵¹

⁵⁰ MEJSTŘÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, M. *Základní principy bankovníctví*, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum 2008, s. 110,112. ISBN 978-80-246-1500-4.

⁵¹ *Finance – měnové ukazatele* © 2003 The Associated Press [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/menove-ukazatele>

PRIBOR - Prague InterBank Offered Rate - je pražská mezibankovní nabídková sazba. Jedná se o úrokovou sazbu, za kterou si banky navzájem poskytují úvěry na českém mezibankovním trhu. Je tedy třeba klíčová pro výši úroků u hypotečních úvěrů. Používá se často jako referenční, např. "ve výši 3 % nad sazbou PRIBOR".

PRIBID - Prague Interbank Bid Rate - je průměrná úroková sazba, za kterou si české banky mohou ukládat peníze u jiných českých bank. ČNB ji stanovuje na každý den jako průměr referenčních bank, její hodnoty jsou vázány na dobu vkladu, např. 3M PRIBID je průměrná úroková sazba pro tříměsíční vklady.⁵²

Jedním z pojmů, se kterým se můžeme setkat při čerpání úvěrů je **RPSN**.

RPSN je někdy vykládáno jako jinými slovy úrok, vyšší úrok, interní ukazatel banky apod. Všechny tyto výklady jsou však chybné.

Pro účely našeho vysvětlení lze říci, že RPSN, tedy Roční Procentní Sazba Nákladů, udává procenta z dlužné částky, které musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku v souvislosti s úvěrem či půjčkou, jejich správou a dalšími výdaji spojenými s jejich čerpáním, tedy veškeré náklady, které jsou s tou kterou půjčkou spojeny. Zde tedy vidíme rozdíl mezi úrokem a RPSN. Úrok ukazuje pouze a jen cenu vypůjčených peněz, nejsou v něm tedy zahrnuty ostatní náklady, kdežto RPSN v sobě nese veškeré náklady s půjčkou či úvěrem spojené.. A které náklady to mohou, kromě úroku, který je pochopitelně tím nákladem nejvyšším, být?

Jsou to například:

- poplatky za uzavření smlouvy (administrativní poplatky),
- poplatky za správu úvěru,
- poplatky za vedení účtu,
- poplatky za převody peněžních prostředků,
- první navýšená splátka (ne zcela správně nazývaná akontace),
- pojištění schopnosti splácet apod.⁵³

⁵² *Finance – měnové ukazatele* © 2003 The Associated Press [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/menove-ukazatele>

⁵³ *Bankovní poplatky* © 2005 - 2012 Patrik Nacher [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com>

3 Metodika

Cílem této bakalářské práce je zmapovat měnový vývoj v České republice a dále jeho analýza ve vztahu k úrokovým sazbám. První teoretická část je rozdělena do dvou kapitol. První kapitola se věnuje především trhu peněz, definici peněz a jejich dělení, dále definicí trhu peněz a vysvětlením fungování celého trhu.

Druhá kapitola teoretické části práce je zaměřena na monetární politiku, vysvětluje, co je monetární politika, čím se zabývá, a kdo ji aplikuje. Vzhledem k tomu, že v monetární politice sehrává velmi důležitou úlohu centrální banka, je zde velká část věnována i centrální bance v České republice, tedy Českou národní bankou. Dále práce popisuje jednotlivé cíle monetární politiky a nástroje, které se používají k jejímu dosažení. Největší pozornost je v závěru kapitoly věnována monetární bázi, peněžní zásobě a úrokovým sazbám.

Praktická část je rozdělena do čtyř kapitol, kde hlavním cílem je zmapovat a zhodnotit měnový vývoj, vývoj úrokových sazeb a objem úvěrových peněz. Pro lepší popsání tohoto vývoje je použito grafické znázornění. První kapitola praktické části je zaměřena na měnový vývoj v České republice, převážně na vývoj za posledních jedenáct let, tedy přesněji řečeno od roku 2002 do roku 2012. Hodnoceny jsou hlavně hodnoty objemu měnových agregátů M1 až M3 a jejich průběžný vývoj.

Dále se praktická část zabývá vývojem úrokových sazeb v České republice a hodnoceno bude opět stejné časové období, tedy roky 2002 až 2012. Hlavním cílem budou především hodnoty základních úrokových sazeb vyhlášených Českou národní bankou a hodnoty úrokových sazeb poskytovaných obchodními bankami domácnostem a nefinančním podnikům.

Třetí kapitola praktické části graficky mapuje objem zapůjčených peněz a hodnotu vkladů u obchodních bank v letech 2002 až 2012. Hodnoty úrokových sazeb i objem úvěrů jsou pro větší přehlednost v jednotlivých kapitolách rozděleny i podle typu konečného spotřebitele úvěrových peněz, tedy na podniky nebo domácnosti.

Jelikož hlavním cílem této práce je zmapovat měnový vývoj především ve vztahu k úrokovým sazbám, poslední kapitola praktické části je věnována analýze vztahu mezi

objemem úvěrových peněz a úrokovými sazbami, a následným zhodnocením, jak se vyvíjelo množství úvěrových peněz v oběhu vzhledem k výši úrokových sazeb v jednotlivých letech.

Podklady práce jsou čerpány především z odborné literatury a publikací, věnujících se finančním trhům, makroekonomickým ukazatelům a monetární politice. Další zdroje pochází převážně z internetových zdrojů, především z internetových stránek České národní banky.

Data pro zmapování měnového vývoje, vývoje úrokových sazeb a jejich následné analýzy jsou čerpány převážně ze statistických údajů České národní banky a jejich systému časových řad ARAD a také z jejich výročních zpráv, zabývajících se měnovým vývojem České republiky. Tyto data jsou následně zpracována pomocí do statistických tabulek a grafů pro lepší znázornění měnového vývoje a vlivu jednotlivých faktorů pomocí programů Microsoft Excel 2003 a STATISTICA 10.

4 Praktická část

Předchozí kapitoly se věnovaly především teorii a vymezení důležitých pojmů. Nyní přijde na řadu mapování měnového vývoje v České republice znázorněním nejprve pomocí grafů, kde je znázorněn vývoj měnových agregátů, úrokových sazeb a úvěrů a po té následné regresní analýzy mezi objemem úvěrových peněz a úrokovými sazbami.

4.1. Měnový vývoj v České republice

Pro popis měnového vývoje jsou použity především hodnoty jednotlivých měnových agregátů.

4.1.1. Faktory ovlivňující měnový vývoj

Před samotným ukázkou samotného měnového vývoje v České republice je důležité zmínit faktory, které ho ovlivňují. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2. Monetární politika, důležitou roli při ovlivňování měnového vývoje sehrává ČNB pomocí svých monetárních nástrojů při prosazování cílů své monetární politiky. Jedním z důležitých ovlivňujících faktorů jsou tedy nástroje ČNB (např. úrokové sazby, operace na volném trhu, atd.)⁵⁴

Dalším důležitým faktorem je rychlost a zpracování toku jednotlivých dat.

Pokud potenciální investor disponuje dostatečným množstvím volných peněžních prostředků (tj. dostatečně velkým bohatstvím) a dospěje k názoru, že by je bylo vhodné investovat na finančním trhu, musí následně u každé uvažované investiční příležitosti zvažovat tři základní, jím ovšem nijak neovlivnitelné investiční faktory, kterými jsou výnosnost, rizikovost a likvidita.⁵⁵

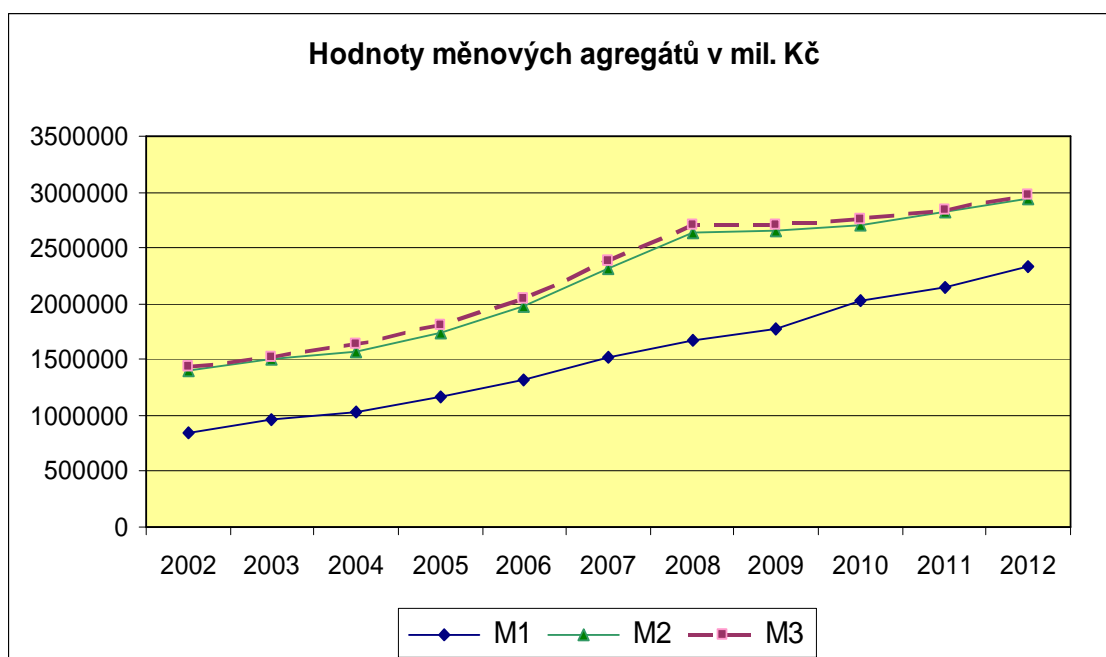
⁵⁴ viz. kapitola 2.3.3. Nástroje monetární politiky ČNB

⁵⁵ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 3. rozšířené vydání, Key Publishing, s.r.o., Ostrava 2010, s.148. ISBN 978-80-7418-128-3.

4.1.2. Grafické znázornění a zhodnocení měnového vývoje

Prvním ukazatelem je hodnota měnových agregátů M1-M3 v miliónech Kč v období let 2002 – 2012.

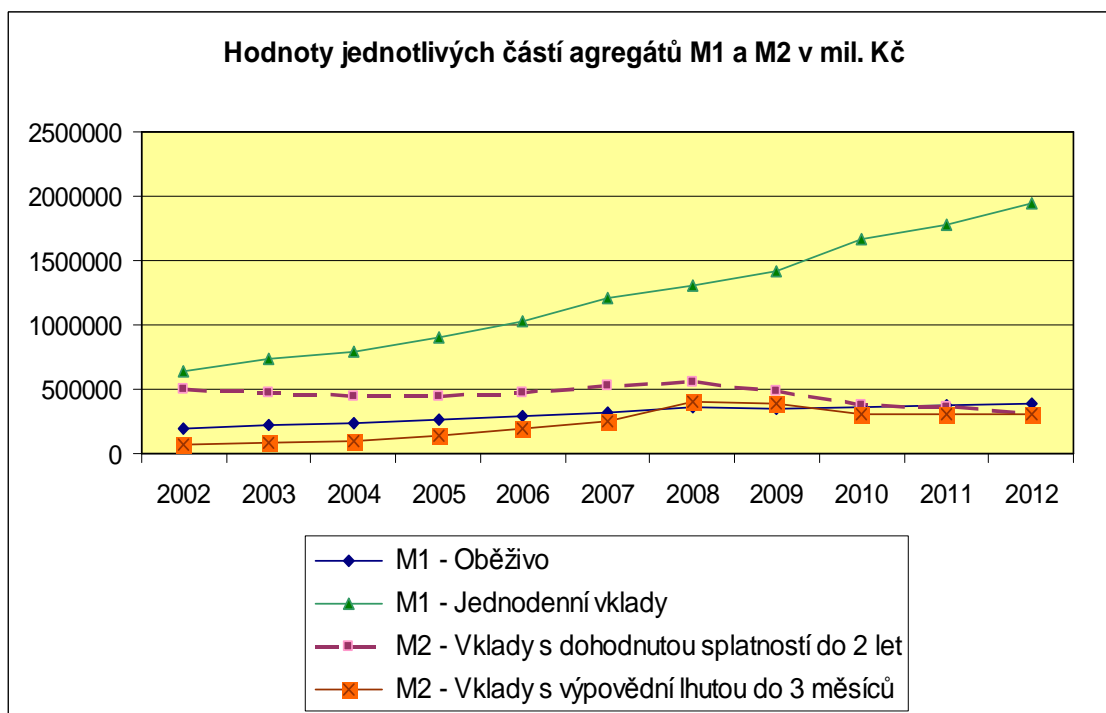
Graf 1: Hodnoty měnových agregátů v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Z grafu 1 je zřejmé, že všechny tři agregáty M1, M2 i M3 v průběhu jednotlivých let rostou. Nejvýraznější nárůst zaznamenaly v letech 2004 – 2008, kdy celková hodnota všech agregátů změnila svoji hodnotu z 1 700 mld. Kč na 2 600 mld. Kč. Od roku 2008 hladina měnových agregátů spíše stagnuje a celkový objem peněz je téměř stejný.

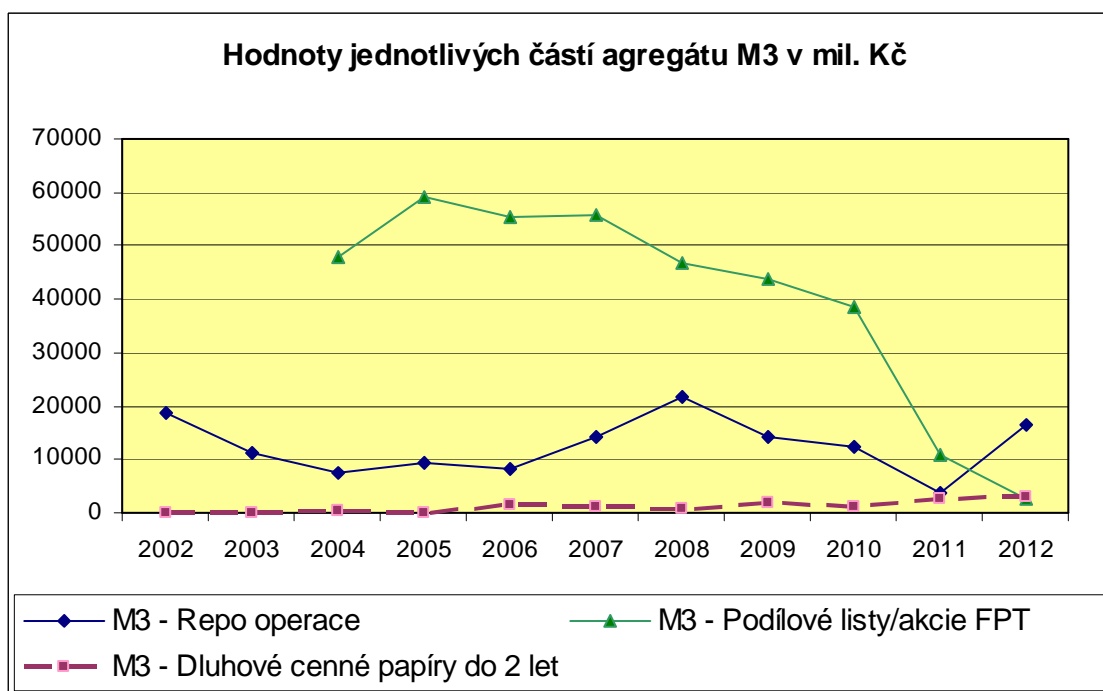
Graf 2: Hodnoty jednotlivých částí agregátu M2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Z grafu 2 vyplývá, že největší část peněžního agregátu M2 tvoří jednodenní vklady, které také zaznamenaly největší míru vzrůstu a to od r. 2002 o přibližně 1 300 mld. Kč. Naopak vklady se splatností do 2 let zaznamenaly od roku 2008 nepatrný pokles, který přetrvává i v roce 2012. Množství oběživa a vkladů s krátkodobou výpovědní lhůtou jsou za posledních 10 let téměř stejné.

Graf 3: Hodnoty jednotlivých částí agregátu M3 v mil. Kč

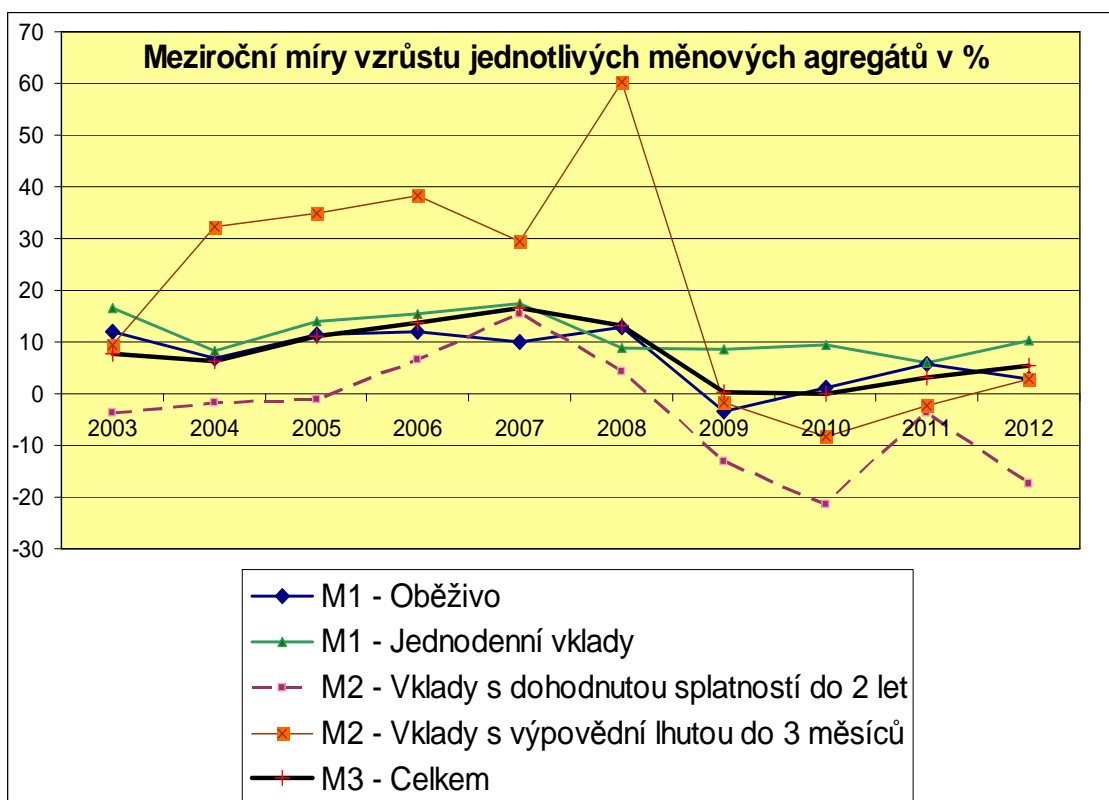
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Ze složení měnového agregátu M3 vyplývá, že:

- dluhové cenné papíry do 2 let nezaznamenaly za posledních 10 let žádné výraznější změny, až na poslední 2 roky, kdy se jejich objem nepatrně zvýšil.
- Hodnota repo operací v průběhu období kolísala. Největší hodnoty dosáhla v roce 2008, kdy činila přes 20 mld. Kč. Od té doby však prudce klesala až do poloviny roku 2011, od kdy hodnota zase rychle roste a v roce 2012 dosahovala opět kolem 18 mld. Kč.
- Poslední složkou agregátu jsou podílové listy/akcie FPT⁵⁶. Jejich hodnota však v průběhu celého období klesala a tento trend pokračoval i v průběhu roku 2012.

⁵⁶ FPT jsou fondy peněžního trhu podle vyhlášky č.307/2004 Sb.

Graf 4: Meziroční míry vzrůstu jednotlivých měnových agregátů

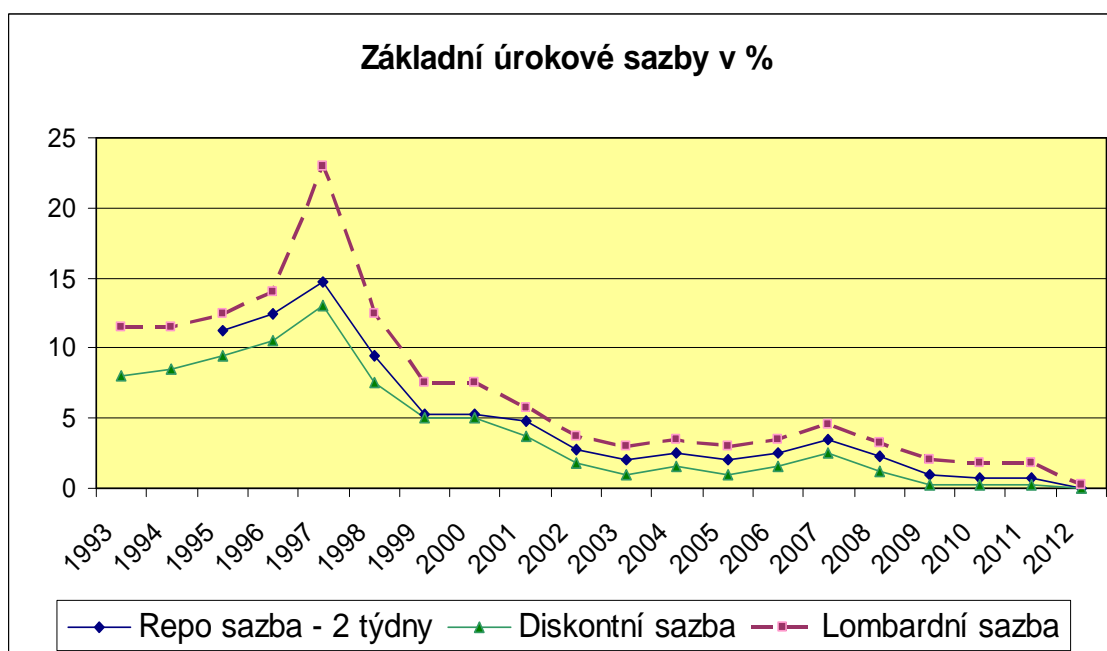
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Graf 4 nám ukazuje, že k nejméně výrazným změnám u meziročního vzrůstu docházelo v posledních letech u vkladů s výpovědní lhůtou do 3 měsíců a také u vkladů se splatností do 2 let. Vklady s lhůtou do 3 měsíců zaznamenávaly pravidelný meziroční vzrůst až do roku 2008, kdy mezi roky 2007 a 2008 dokonce došlo k meziročnímu vzrůstu až o 60%. Od roku 2009 však docházelo k pravidelným meziročním poklesům o 10% až 20%, k těmto meziročním poklesům však od roku 2009 docházelo i u ostatních částí měnových agregátů, ale ne tak výrazně. Situace se zlepšila až v letech 2011, 2012, kdy začíná opět docházet k pravidelným meziročním vzrůstům.

4.2. Vývoj úrokových sazeb v České republice

Vývoj úrokových sazeb je opět vyhodnocen za stejné časové období, tedy v letech 2002 až 2012, kromě následujícího grafu Základních úrokových sazeb, který zobrazuje jejich vývoj už od roku 2003

Graf 5: Základní úrokové sazby vyjádřeny v procentech

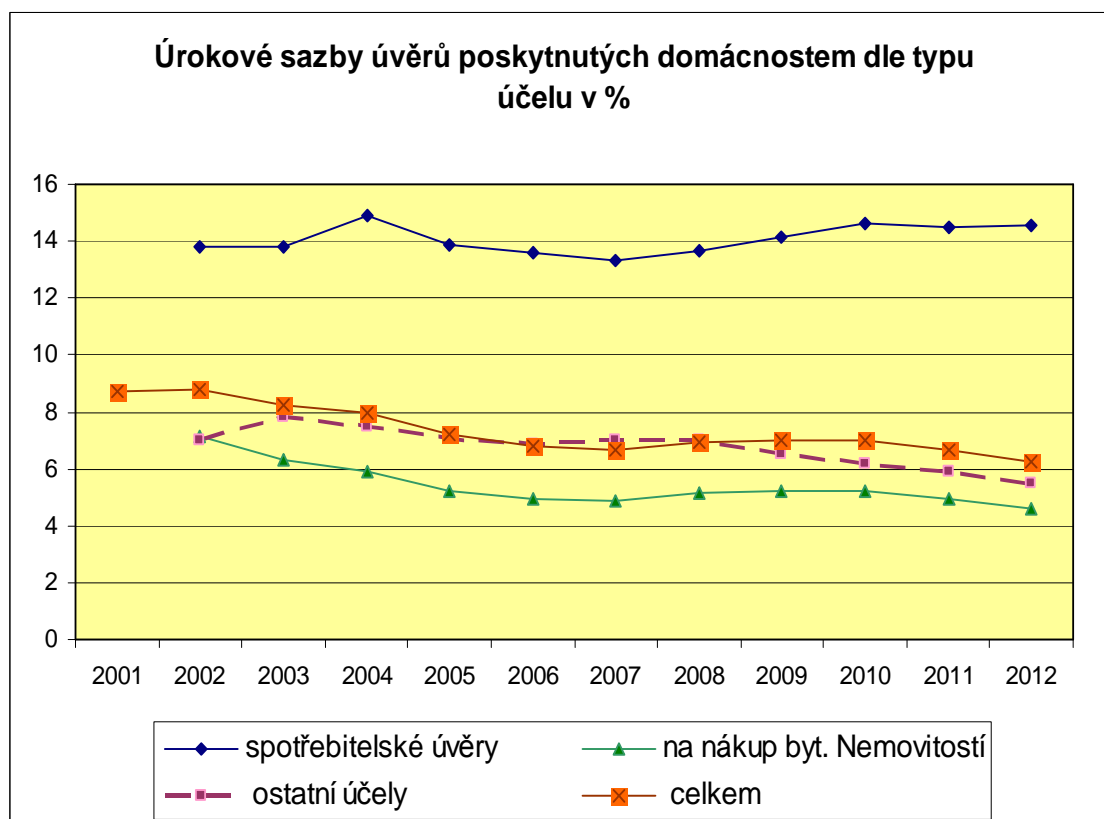
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

U grafu 5 je použita výjimka a vývoj základních úrokových sazeb je popsán již od roku 1993, abych ukázala i jak výrazné změny zaznamenaly hodnoty po roce 2000 oproti předchozímu desetiletí. Je zřejmé, že nejvyšších hodnot dosahuje lombardní sazba a naopak nejnižších diskontní sazba. Od roku 2002 se všechny tři úrokové sazby drží v rozpětí do 5% a jejich meziroční stavy jsou téměř totožné. Výjimkou je rok 2011 od kdy všechny 3 sazby zaznamenaly pokles na prozatím nejnižší hodnoty.

Nyní bude popis vývoje zaměřen na hodnotu úrokových sazeb jak poskytnutých úvěrů, tak přijatých vkladů. Jednotlivé analýzy jsou vždy rozděleny podle toho, jedná-li se o nefinanční podnik nebo domácnost. Nejprve budou popsány domácnosti.

4.2.1. Úrokové sazby poskytnuté domácnostem

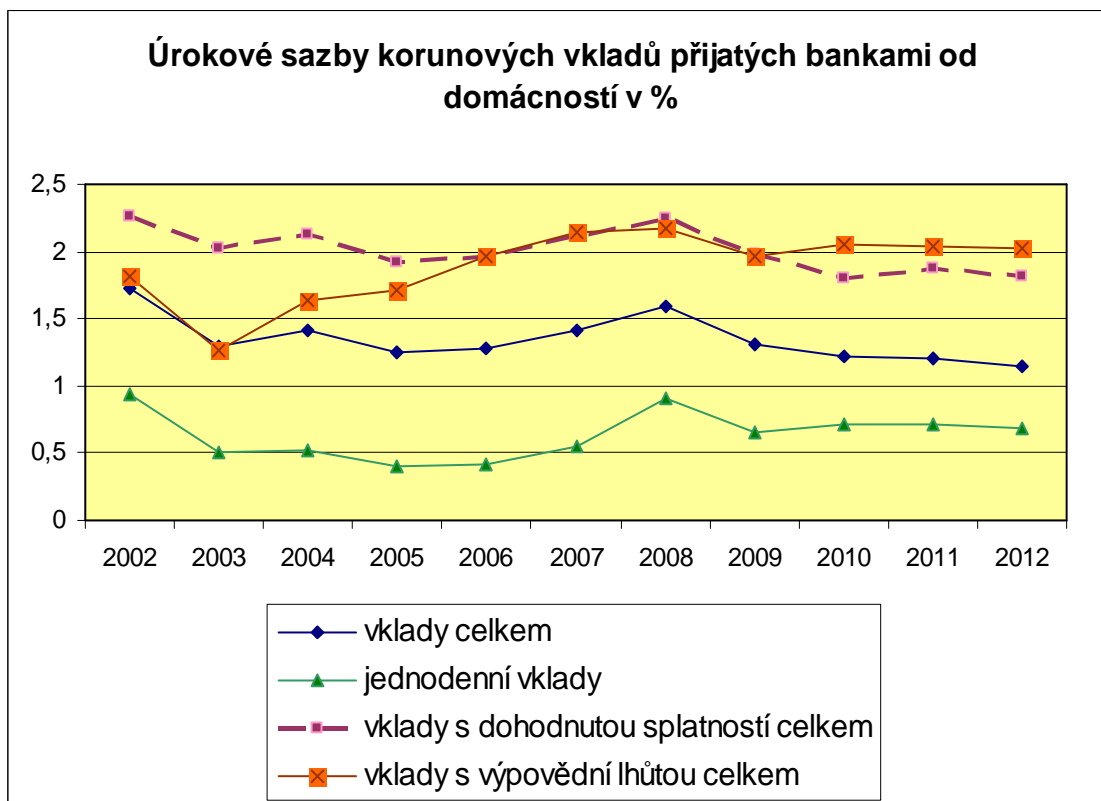
Graf 6: Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých domácnostem dle typu účelu v procentech

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Z grafu 6 vyplývá, že hodnoty úrokových sazeb za účelem nákupu nemovitosti a na ostatní účely v posledních deseti letech se zvolna snižují. Naopak úrokové sazby na spotřebitelské úvěry sice nejprve od roku 2004 také klesaly, ale od roku 2007 začaly zase stoupat a už se dostaly na téměř stejnou hodnotu, jaké dosahovaly v roce 2004, tedy přiblížily se průměrné hodnotě kolem 15%.

Graf 7: Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od domácností v procentech

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

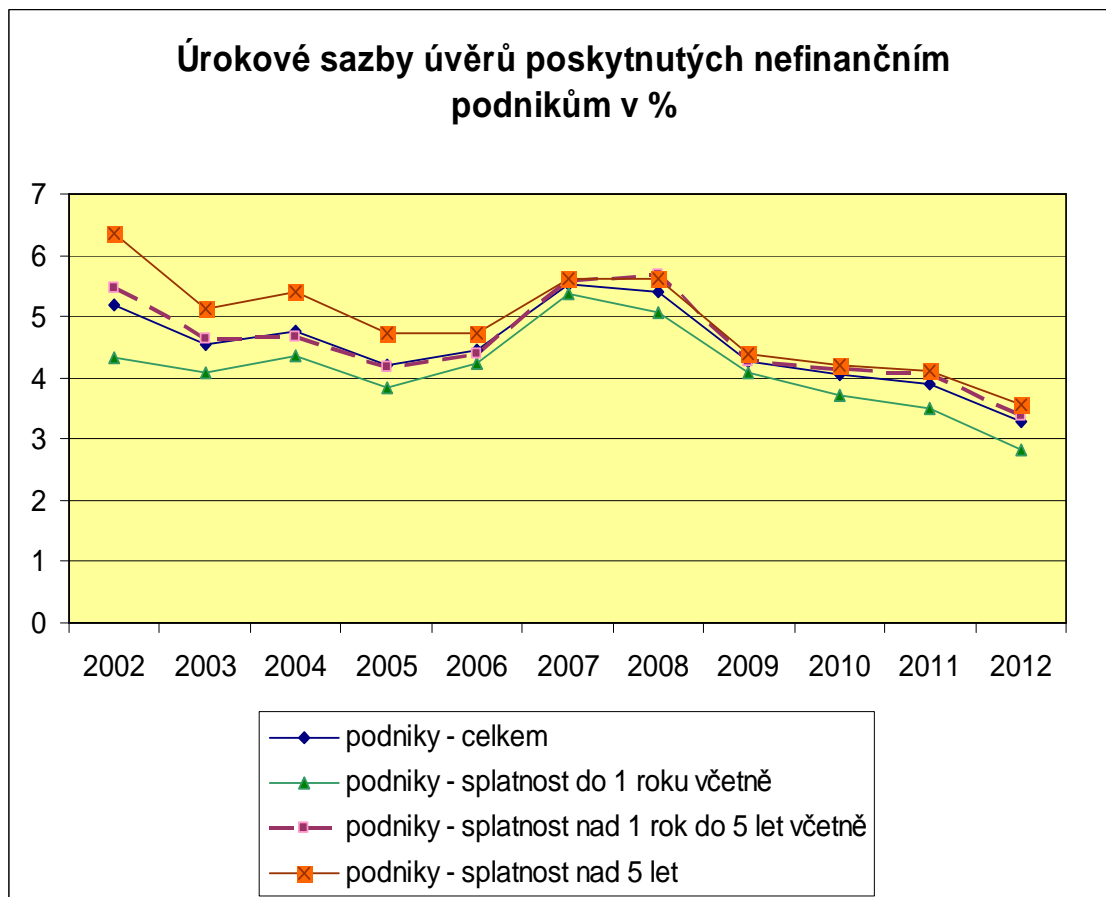
Graf 7 nám znázorňuje hodnoty úrokových sazeb přijatých korunových vkladů od domácností bankami. Je zřejmé, že nejvyšší úrokové sazby se poskytují na vklady s předem dohodnutou splatností a čím dlouhodobější, tím jsou sazby vyšší a pro klienty tudíž výhodnější. Hodnoty těchto sazeb se pohybují kolem 2%. Hodnota průměrných sazeb u jednodenních vkladů se pohybuje kolem 0,7%.

Dalším zřejmým jevem je, že hodnoty všech úrokových sazeb zaznamenaly v průměru pokles o téměř 0,25% až 0,30% v roce 2009 oproti předchozímu roku. Pro vklady s výpovědní lhůtou celkem je patrné, že tyto hodnoty zůstaly stejné až do roku 2012. U vkladů s dohodnutou splatností zůstal i po roce 2009 spíše klesající trend výše úrokových sazeb.

4.2.2. Úrokové sazby poskytnuté nefinančním podnikům

Pro hodnocení podniků byly zvoleny ukazatele úvěrových sazeb dle doby splatnosti.

Graf 8: Úrokové sazby úvěrů poskytnutých podnikům v procentech

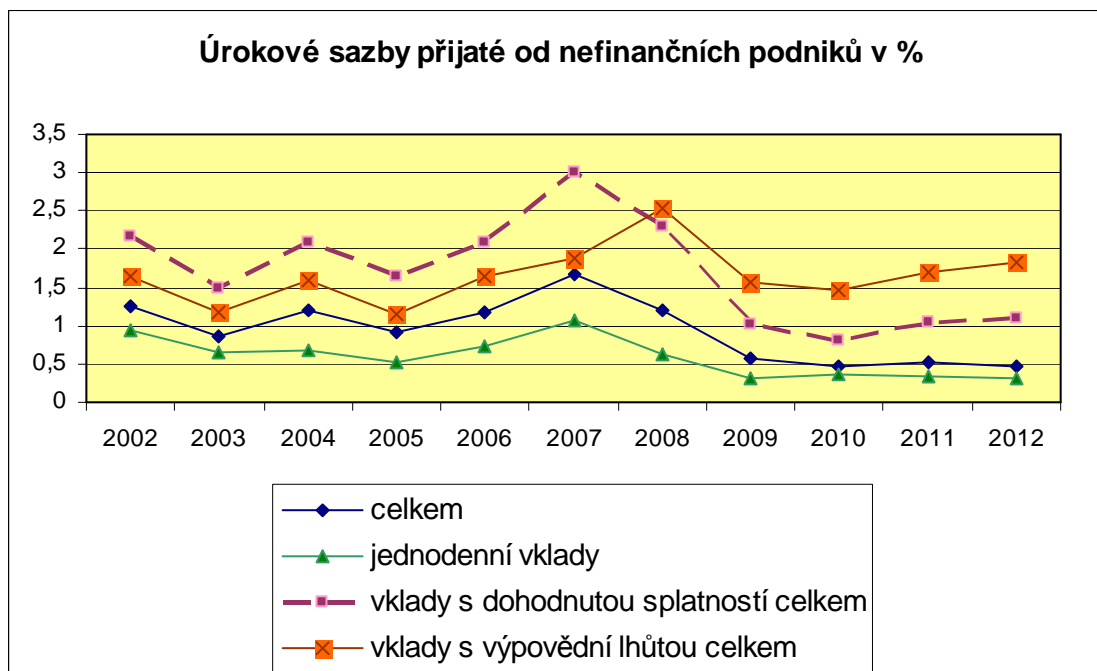

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

U podniků je úplně jiná situace než u domácností. U domácností hodnoty úvěrových sazeb byla nižší u spotřebitelských úvěrů (tedy krátkodobých) oproti úvěrům na bydlení (dlouhodobým). U podniků naopak s délkou splatnosti úvěru roste hodnota úrokové sazby, takže nejdražší jsou úvěry se splatností nad 5 let a naopak nejlevnější úvěry se splatností do 1 roku.

Hodnoty všech 3 typů úrokových sazeb se za posledních 10 let hodně měnily. Nejvyšších hodnot dosahovaly v roce 2002, kdy začaly klesat až do roku 2005, následující 3 roky jejich hodnota opět vystoupala a pak začala opět klesat. Od roku 2008 mají všechny úrokové sazby klesající tendenci a jejich hodnota se do roku 2012 snížila až o 2%.

Graf 9: úrokové sazby korunových přijatých vkladů bankami od nefinančních podniků v procentech

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

U úrokových sazeb z vkladů přijatých od podniků jsou hodnoty podobné jako na vklady přijatých od domácností viz graf 9. Nejnižší hodnoty jsou opět samozřejmě u jednodenních vkladů, avšak nejvyšší úrokové sazby byly původně u vkladů s dohodnutou splatností, ale v roce 2008 se situace změnila a nejvyšší úrokové sazby jsou poskytovány podnikům u vkladů s výpovědní lhůtou.

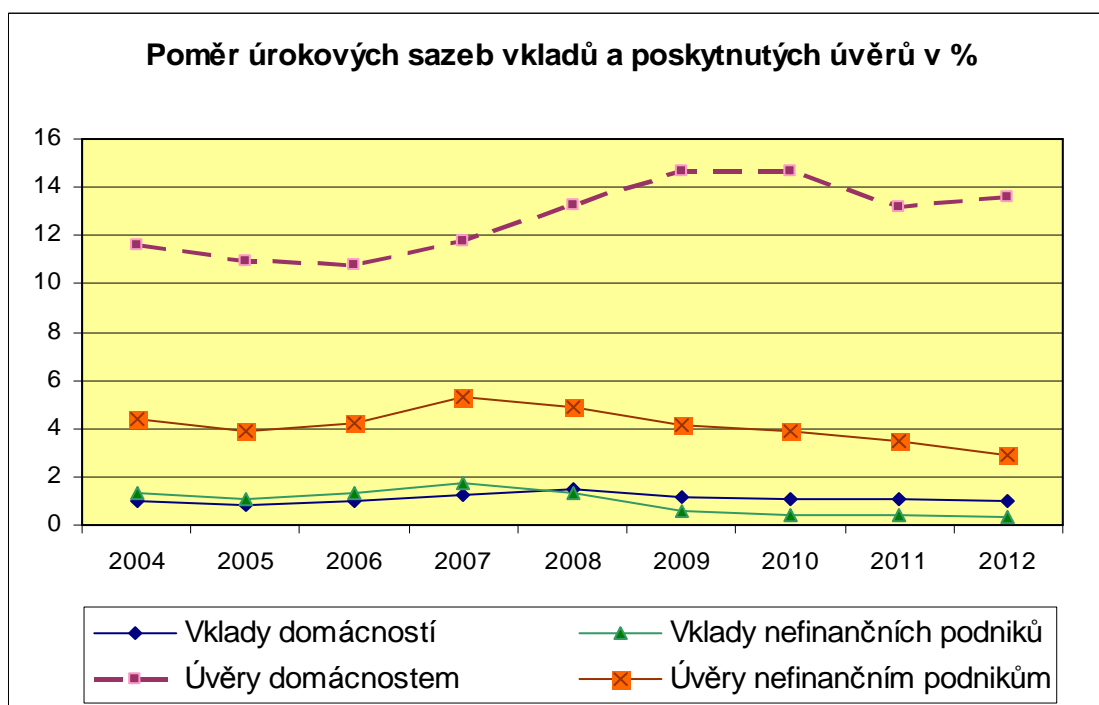
Z výše uvedených hodnot také vyplývá, že od roku 2007 začala průměrná výše úrokových sazeb u jednodenních vkladů a u vkladů s dohodnutou splatností výrazně klesat, u vkladů s výpovědní lhůtou k tomu došlo až v roce 2008. Tento trend přestal až v roce 2010, od kdy úrokové sazby přijatých vkladů opět rostou, především u vkladů s výpovědní lhůtou.

4.3. Vývoj objemu poskytnutých úvěrů a zapůjčených peněz

Tato kapitola se bude zabývat analýzou mezi objemem úvěrových peněz a úrokovými sazbami. Jelikož vývojem úrokových sazeb jsem se zabývala v předchozí kapitole, v této kapitole předložím hodnoty objemu úvěrových peněz poskytnutých domácnostem i nefinančním podnikům a po té budu vyhodnocovat poměr mezi úrokovými sazbami a již zmíněným objemem těchto úvěrových peněz.

Stejně jako v předchozích dvou kapitolách i zde budu využívat statistických zdrojů veřejně poskytovaných ČNB.

Graf 10: Poměr mezi úrokovými sazbami vkladů a poskytnutých úvěrů podnikům i domácnostem – hodnoty pro nové obchody

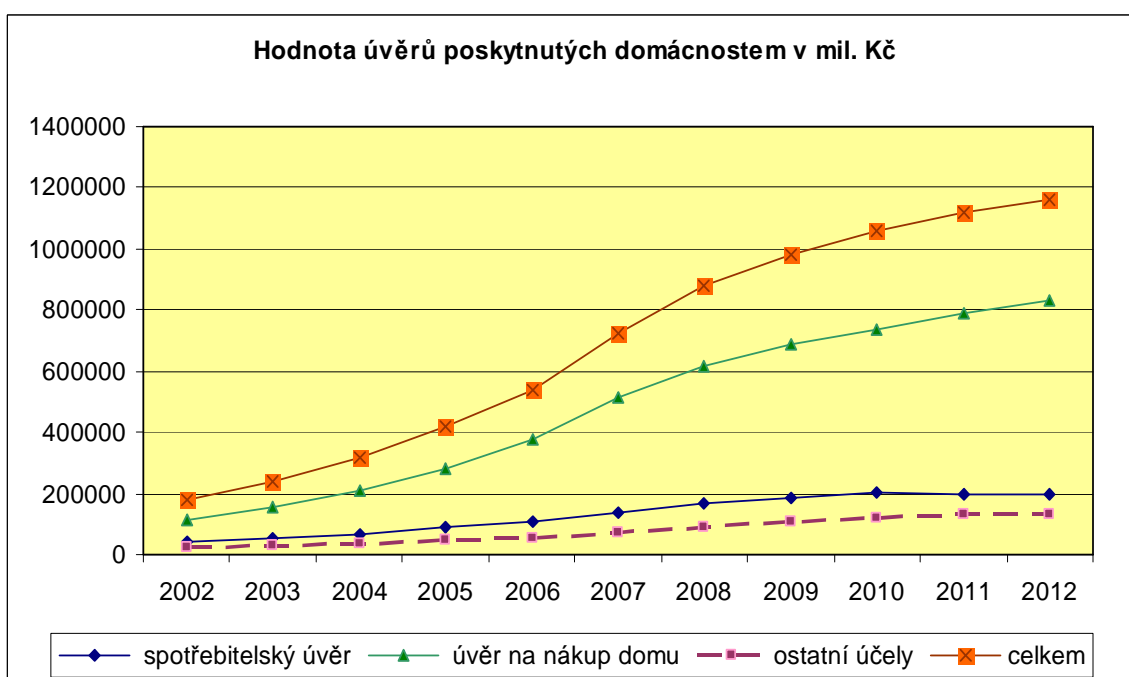
Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Nejvyšší úrokové sazby jsou průměrné úrokové sazby na poskytnuté úvěry domácnostem. Hodnota těchto sazeb se nacházela mezi léty 2004 až 2007 mezi 10% až 12%. Od roku 2007 se tyto sazby ovšem pohybují v průměru mezi 12% až 14% a v letech 2009, 2010 se pohybovaly dokonce nad hranicí 14%. Naopak úrokové sazby na

úvěry podnikům od roku 2007 klesají a snížily svoji průměrnou hodnotu z 5% na hodnotu kolem 3%.

Oproti tomu úrokové sazby na vklady byly mezi roky 2004 až 2008 vyšší a tím i výhodnější pro podniky, od roku 2008 jsou naopak výhodnější pro domácnosti. Jejich hodnota je ale i přesto stále podobná a pohybuje se převážně v hodnotách do 1,75%, i když je pro podniky je v posledních 4 letech hodnota úrokových sazeb vkladů velmi nízká.

Graf 11: Objem úvěrů poskytnutých domácnostem dle typu účelu v mil. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

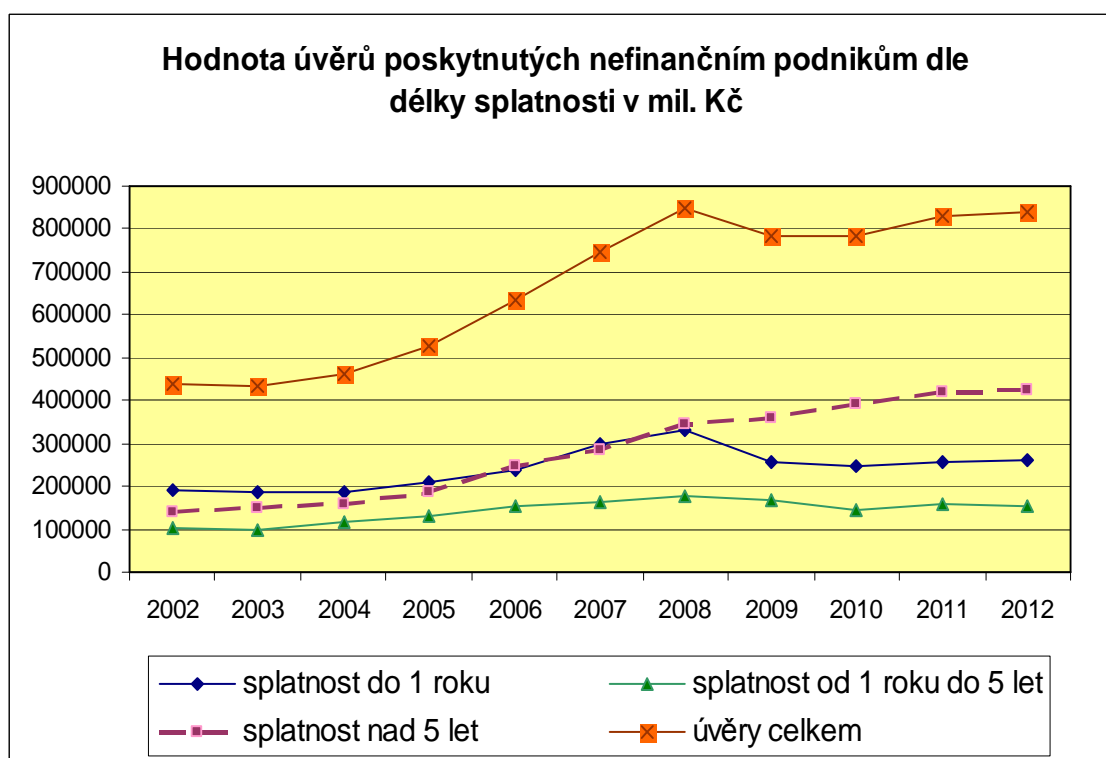
Největší množství peněz si domácnosti půjčují na nákup domu nebo jiné nemovitosti. Hodnota těchto peněz se rok od roku výrazně zvětšuje, ovšem hodnota ostatních úvěrů nijak výrazně nestoupá. Jedním z důvodů je také kratší splatnost těchto úvěrů, dalším důvodem jsou i podstatně vyšší úrokové sazby spotřebitelských úvěrů (viz graf 6).

I přes nízké hodnoty úrokových sazeb na úvěry pro nákup nemovitosti si lidé požadovali mezi roky 2007 až 2010 méně půjček, podobně je tomu i s úvěry pro ostatní účely, kdy si lidé půjčují méně peněz již od roku 2006. Hodnoty nových

spotřebitelských úvěrů je i přes mírně rostoucí výši úrokových sazeb stále stejná, jejich hodnota však v průměru tvoří od roku 2005 kolem 5 mld. Kč.

Z grafu 6 a grafu 11 vyplývá, že lidé se stále zadlužují na kratší dobu bez ohledu na výši úrokové sazby stejně. Naopak i přesto, že hodnoty cena úvěrových peněz pro nákup nemovitosti je stále na nízkých hodnotách, domácnosti si hlavně mezi léty 2007 až 2010 moc nepůjčovali, což bylo patrné již z grafu 6, kdy meziroční míry vzrůstu úvěrů soukromému sektoru klesaly i přes nízké hodnoty úrokových sazeb. Jedním z důvodů může být i tzv. finanční krize, kvůli které se lidé nechtěly více zadlužovat.

Graf 12: Objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v mil. Kč.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Z grafu 12 vyplývá, že největší objem úvěrových peněz poskytnutých podnikům v posledních 6 letech tvoří úvěry s dobou splatnosti nad 5 let i přesto, že jejich cena (úroková sazba) je nejvyšší (viz graf 8) a objem těchto peněz neustále vzrůstá, což znamená, že si podniky stále půjčují. Naopak od roku 2008 podniky přestaly dávat přednost krátkodobým úvěrům se splatností do 1 roku a to i přesto, že jejich cena neustále klesá. Celkově i přes klesající cenu úvěrů (úrokových sazeb) od roku 2007 si

podniky půjčují méně peněz, kromě dlouhodobých úvěrů, domácnosti také preferují dlouhodobější úvěry. Tento trend je podobný jako u domácností, s tím rozdílem, že si domácnosti si po roce 2010 začaly opět více vypůjčovat, avšak podniky méně.

4.4. Analýza vztahu mezi objemem úvěrových peněz a úrokovými sazbami

Z výše uvedených údajů bude dále provedena regresní analýza a pomocí korelačního koeficientu bude znázorněna případná nezávislost či závislost (a také její významnost) objemu úvěrových peněz na úrokových sazbách. Pro větší přehlednost jsou jednotlivé analýzy rozděleny opět dle toho, jedná-li se o domácnosti nebo podniky a dále dle účelu a délky trvání jednotlivých úvěrů.

Analýza dat je provedena pomocí počítačového programu Statistica Cz.

4.4.1. Analýza závislosti u domácností

Tabulka 1: Analýza spotřebitelských úvěrů - domácnosti

spotřebitelské úvěry		
	úroková sazba	objem úvěrů v mil. Kč
2012	14,53	199585,8
2011	14,48	199617,3
2010	14,65	201653
2009	14,16	187187,9
2008	13,64	170397,9
2007	13,32	138706,8
2006	13,59	110087,8
2005	13,88	89548,5
2004	14,89	68297,5
2003	13,83	54363,4
2002	13,83	43983,8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Výsledek analýzy:

R = 0,283898083

p = 0,397528261

Vzhledem k tomu, že hodnota R je kladná, jedná se o přímou závislost, avšak R je menší než 0,3 a proto je stupeň závislosti objemu spotřebitelských (krátkodobých)

úvěrů na úrokových sazbách velmi nízký a mnohem větší význam při rozhodování spotřebitelů (domácností) sehrávají jiné faktory.

Tabulka 2: Analýza úvěrů na nákup nemovitostí

úvěry na nákup nemovitostí		
	úroková sazba	objem úvěrů v mil. Kč
2012	4,57	830548,7
2011	4,94	786894,4
2010	5,2	737217,8
2009	5,25	690330,7
2008	5,17	618438
2007	4,89	514763,8
2006	4,91	374310,5
2005	5,24	282132,1
2004	5,93	209766,6
2003	6,31	155220,7
2002	7,11	112032,2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Výsledek analýzy:

R = 0,777889701

p = 0,004817602

U úvěrů na nákup nemovitostí (hypotečních úvěrů) se jedná také o přímou závislost a v tomto případě již velmi významnou. Hodnota R je větší než 0,7, to ukazuje velmi vysoký stupeň korelační závislosti, to znamená, že se domácnosti při svém rozhodování o volbě hypotečního úvěru zohledňují výši úrokové sazby, ale samozřejmě to není jediný důležitý faktor.

Tabulka 3: Analýza úvěrů pro ostatní účely

ostatní účely		
	úroková sazba	objem úvěrů v mil. Kč
2012	5,49	133184,3
2011	5,9	131554,5
2010	6,17	118208,6
2009	6,52	105785,5
2008	7,01	91384,9
2007	6,98	72801,8
2006	6,87	56240,1
2005	7,09	46118,4
2004	7,5	37152,9
2003	7,8	27944
2002	6,99	25499,8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Výsledek analýzy:

R = 0,895161403

p = 0,000196453

Analýza úvěrů pro ostatní účely dokazuje také přímou závislost a rovněž velmi vysoký stupeň závislosti, dokonce ještě větší než u úvěrů na nákup nemovitostí. Že je tento stupeň závislosti vyšší než u spotřebitelských úvěrů je poměrně logické. Výše úrokových sazeb u hypotečních úvěrů je jistě důležitá, ale i kdyby byla sebevíc vysoká, spotřebitele úplně neodradí od půjčky, protože komfort bydlení je pro většinu lidí velmi důležité, zatímco ostatní potřeby, například vlastnictví automobilu nemusí být tak silná a proto domácnosti při rozhodování více zohledňují výši úrokové sazby.

4.4.2. Analýza závislostí u podniků

Tabulka 4: Analýza úvěrů se splatností do 1 roku včetně

úvěry se splatností do 1 roku včetně		
	úroková sazba	objem úvěrů v mil. Kč
2012	2,83	262142,3
2011	3,49	255200,3
2010	3,7	246231,5
2009	4,07	254510
2008	5,06	329377,1
2007	5,37	298041,5
2006	4,23	236602,1
2005	3,84	209137,1
2004	4,35	187754,6
2003	4,08	184689,6
2002	4,34	193220,7

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Výsledek analýzy:

R = 0,320533248

p = 0,336540639

Stejně jako u domácností, i u podniků můžeme sledovat u krátkodobých úvěrů přímou závislost s nízkým stupněm korelační závislosti, to znamená, že při rozhodování podniků pro krátkodobé zadlužení není hodnota úrokových sazeb nijak zvláště důležitá.

Tabulka 5: Analýza úvěrů se splatností od 1 roku do 5 let včetně (střednědobé)

úvěry se splatností od 1 roku do 5 let včetně		
	úroková sazba	objem úvěrů v mil. Kč
2012	3,37	153755
2011	4,04	156946,3
2010	4,14	146054,2
2009	4,27	169387,6
2008	5,67	176261,6
2007	5,6	161773
2006	4,38	153423
2005	4,18	132295,8
2004	4,68	115381,8
2003	4,64	100062,8
2002	5,47	101501,1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Výsledek analýzy:

R = 0,076376723

p = 0,823383868

U střednědobých úvěrů čerpaných podniků se sice stále ještě jedná o přímou závislost, avšak stupeň této závislosti je velmi nízký, téměř zanedbatelný. To znamená, že podniky při rozhodování o úvěru více zohledňují jiné faktory a dávají přednost například naléhavosti investice, potřeby nebo jejímu případnému opětovnému zhodnocení.

Tabulka 6: Analýza úvěrů se splatností nad 5 let (dlouhodobých)

úvěry se splatností nad 5 let		
	úroková sazba	objem úvěrů v mil. Kč
2012	3,56	424737,1
2011	4,11	419058,9
2010	4,21	391252,2
2009	4,39	360171,5
2008	5,61	345126
2007	5,63	285982,2
2006	4,74	246428,9
2005	4,72	185313,6
2004	5,39	157896,8
2003	5,14	147522
2002	6,34	142000,9

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Výsledek analýzy:

R = 0,702224149

p = 0,015985651

Analýza dlouhodobých úvěrů ukazuje, že se opět jedná o přímou závislost a na rozdíl od krátkodobých a střednědobých úvěrů je její významnost vysoká. To znamená, že podniky si nechtějí moc vypůjčovat peníze na více let a pokud ano, velmi při tom zohledňují výši úrokové sazby.

5 Závěr

Téměř vše se v dnešní době přepočítává na peníze. Peníze jsou pro náš každodenní život nesmírně důležité a již od dětství se učíme poznávat jejich hodnotu. Učíme se s nimi hospodařit, spořit a pro tyto věci je důležité znát jejich vnitřní a vnější hodnotu a vyznat se v jednotlivých procesech finančního trhu. Finanční trh však ovlivňuje řada vnějších faktorů a jedním z nejdůležitějších je působení nástrojů monetární politiky. Jedním z těchto nástrojů je i vyhlášení hodnoty tří základních úrokových sazeb Českou národní bankou, lombardní, diskontní a repo sazby. Tyto úrokové sazby následně ovlivňují i hodnoty úrokových sazeb poskytovaných obchodními bankami konečnému spotřebiteli (podniky, domácnosti) a tím i množství zapůjčených (úvěrových) peněz.

Z analýzy působení úrokových sazeb na objem úvěrových peněz a tím i na celkový měnový vývoj je jasné, že úrokové sazby mají skutečně vliv na spotřebitelské chování a jejich zadluženost. Jiný vliv mají úrokové sazby však na domácnosti a jiný na podniky.

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že výše úrokových sazeb je při rozhodování důležitější pro domácnosti, kdy nejvýznamnější hodnoty korelační závislosti byly sledovány pro úvěry dlouhodobějšího rázu, hlavně pro úvěry na nákup nemovitosti, kdy při korelační analýze byla zjištěna vysoká závislost úrokových sazeb na objemu vypůjčených peněz. U krátkodobých spotřebitelských úvěrů nebyl tento vliv nijak výrazný, takže rozhodování domácností ovlivňují i jiné faktory.

U podniků sehrává výše úrokových sazeb při rozhodování o čerpání úvěru většinou menší roli než u domácností. U krátkodobých a střednědobých úvěrů je tento vliv téměř zanedbatelný a významnou roli sehrává pouze u úvěrů se splatností nad 5 let. U dlouhodobých úvěrů byl prokázán velmi silný stupeň korelační závislosti, dokonce větší než u domácností při vypůjčování za účelem koupě nemovitosti. Podniky se tedy při čerpání krátkodobějších úvěrů nedají výrazně ovlivnit výší úrokové sazby, ale rozhodují se dle jiných kritérií, ale při pořízení úvěru na více než 5 let je pro ně cena už velmi důležitá.

Jak již bylo uvedeno, úrokové sazby jsou důležitou součástí peněžního trhu a měnového vývoje a do jisté míry ovlivňují chování domácností i podniků na trhu, nejsou však jediným důležitým faktorem, který se podílí na jejich chování.

Finanční trh je důležitou součástí makroekonomie a ovlivňuje nás i na úrovni mikroekonomické. Hlavním cílem této práce bylo především zmapovat a zhodnotit měnový vývoj v České republice, především vliv úrokových sazeb na tento vývoj. Práce měla také pomoci pochopit fungování peněžního trhu, teoreticky definovat monetární politiku a popsat její aplikaci v praxi.

6 Summary

The aim of this thesis was to describe the issues of monetary policy, monetary developments in the Czech Republic and with it, interest rates and the subsequent assessment during the development of these variables over the last ten years. The first part deals with the issue of the money market, where individual chapters dealing more specifically with the definition of the money market, the very concept of money and their chronological development. Another issue is the theoretical issues of monetary policy, which is focused on how monetary policy works, who controls it and what monetary instruments are used to achieve pre-set goals of monetary policy. The second part deals with work on monetary developments in the Czech Republic, changes in interest rates and then analyzes the relationship between the volume of money and credit interest rates. Data are taken from regular officially published statistics and their analysis is based on their separate processing.

6.1. Key words

Monetary policy, interest rate, money supply, money-market

6.2. Seznam použitých zkratk:

ČNB – Česká národní banka

ERM II – evropský mechanismus směnných kurzů (European Exchange Rate Mechanism II)

ESCB – Evropský systém centrálních bank

EU – Evropská unie

FPT – fondy peněžního trhu

MFI – měnové finanční instituce

OB – obchodní banka/y

PMR – povinné minimální rezervy

PRIBOR – Prague Interbank Offered Rate

PRIBID – Prague Interbank Bid Rate

RPSN – roční procentní sazba nákladů

7 Seznam použitých zdrojů:

7.1. Literární zdroje

HALÁSKOVÁ, Renáta, *Základy ekonomie*, Ostravská univerzita v Ostravě 2008, Filozofická fakulta, Katedra psychologie a sociální práce. ISBN 978-80-7368-138-8.

CHALUPECKÁ, Kristýna, *Měnové reformy*, Diplomová práce, Brno, 2008. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, katedra správní vědy, správního a finančního práva. Vedoucí práce JUDr. Petr Mrkývka, PhD.

JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*, Grada Publishing, a.s., 2004. ISBN 80-247-0769-1.

LIŠKA, V. a kolektiv. *Makroekonomie*, 1. vydání, Professional Publishing 2002. ISBN 80-86419-27-4.

MANKIW, N. Gregory, *Zásady ekonomie*, GRADA Publishing, edice Profesionál, 1999. Z amerického originálu Principles of Economics, 1st edition, The Dryden Press – Harcourt Brace College Publisher, 1998, přeložil SOJKA, Milan a kolektiv. ISBN 80-7169-891-1.

MEJSTRÍK, M., PEČENÁ, M., TEPLÝ, M. *Základní principy bankovníctví*, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum 2008, s. . ISBN 978-80-246-1500-4.

POSPÍŠIL, Richard, HOBZA, Vladimír, PUCHINGER, Zdeněk. *Finance a bankovníctví*, 1.vydání, studijní text, Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, 2006. ISBN 80-244-1297-7.

REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 3. rozšířené vydání, Key Publishing, s.r.o., Ostrava 2010. ISBN 978-80-7418-128-3.

REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODÉRY, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVOŘÁK, Petr, BRADA, Jaroslav. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, 4. vydání, Managment Press, Praha 2005. ISBN 80-7261-132-1.

REVENDA, Zbyněk. a kol. *Centrální bankovníctví*. Management Press, Praha, 1999. ISBN 80-85943-89-1.

ROTHBARD, M. N. *Zásady ekonomie: Od lidského jednání k harmonii trhů*, Praha 2005, Liberální institut. Z anglického originálu *Man, Economy, and State – A Treatise on Economic Principles*, Ludwig von Mises Institute, 1993 přeložil Šíma, J. a kolektiv. ISBN 80-86389-27-8.

TULEJA, Pavel, NEZVAL, Pavel, MAJEROVÁ, Ingrid. *Základy Makroekonomie*, Dotisk 1. vydání, Computer Press, a.s. 2008. ISBN 80-251-0952-6.

7.2. Elektronické zdroje:

Bankovní poplatky © 2005 - 2012 Patrik Nacher [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com>

ČNB [online]. © Česká národní banka 2003 - 2013- [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz>.

ČNB pro všechny [online]. © Česká národní banka 2003 - 2013- [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.cnbprovsechny.cnb.cz>

Finance – měnové ukazatele © 2003 The Associated Press [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/makrodata-eu/menove-ukazatele>

Měšec.cz – měnový kurz [online]. © 1998 - 2013- [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/dane/ekonomika/pruvodce/kurz-meny/>

8 Seznam příloh

8.1. Seznam grafů

Graf 1: Hodnoty měnových agregátů v mil. Kč

Graf 2: Hodnoty jednotlivých částí agregátu M2

Graf 3: Hodnoty jednotlivých částí agregátu M3 v mil. Kč

Graf 4: Meziroční míry vzrůstu jednotlivých měnových agregátů

Graf 5: Základní úrokové sazby vyjádřeny v procentech

Graf 6: Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých domácnostem dle typu účelu v procentech

Graf 7: Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od domácností v procentech

Graf 8: Úrokové sazby úvěrů poskytnutých podnikům v procentech

Graf 9: úrokové sazby korunových přijatých vkladů bankami od nefinančních podniků v procentech

Graf 10: Poměr mezi úrokovými sazbami vkladů a poskytnutých úvěrů podnikům i domácnostem – hodnoty pro nové obchody

Graf 11: Objem úvěrů poskytnutých domácnostem dle typu účelu v mil. Kč

Graf 12: Objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v mil. Kč.

8.2. Seznam tabulek

Tabulka 1: Analýza spotřebitelských úvěrů – domácnosti

Tabulka 2: Analýza úvěrů na nákup nemovitostí

Tabulka 3: Analýza úvěrů pro ostatní účely

Tabulka 4: Analýza úvěrů se splatností do 1 roku včetně

Tabulka 5: Analýza úvěrů se splatností od 1 roku do 5 let včetně (střednědobé)

Tabulka 6: Analýza úvěrů se splatností nad 5 let (dlouhodobých)

Tabulka 7: Hodnoty měnových agregátů v mil. Kč

Tabulka 8: Hodnoty jednotlivých částí agregátů M1 a M2 v mil. Kč

Tabulka 9: Hodnoty jednotlivých částí agregátu M3 v mil. Kč

Tabulka 10: Meziroční míry vzrůstu jednotlivých měnových agregátů v %

Tabulka 11: Základní úrokové sazby v %

Tabulka 12: Úrokové sazby úvěrů poskytnutých domácnostem dle typu účelu v %

Tabulka 13: Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od domácností v %

Tabulka 14: Úrokové sazby úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v %

Tabulka 15: Úrokové sazby přijaté od nefinančních podniků v %

Tabulka 16: Poměr úrokových sazeb vkladů a poskytnutých úvěrů v %

Tabulka 17: Hodnota úvěrů poskytnutých domácnostem v mil. Kč

Tabulka 18: Hodnota úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům dle délky splatnosti v mil. Kč

9 Přílohy

9.1. Tabulky k grafům:

Tabulka 7: Hodnoty měnových agregátů v mil. Kč

Hodnoty měnových agregátů v mil. Kč			
	M1	M2	M3
2012	2336282,9	2949578,2	2971848,9
2011	2149764,6	2818680,2	2835991,5
2010	2021726,7	2707985,5	2759968,8
2009	1771845,3	2649474,9	2709133,5
2008	1674998,3	2633893,5	2703370,3
2007	1526564,8	2308662,8	2380012,7
2006	1325640,2	1984629,2	2049667,2
2005	1162751,4	1746148,2	1814653,4
2004	1026302,4	1578889,8	1634867,2
2003	964178,9	1511507,4	1522794,7
2002	841741	1410235,2	1428986,5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 8: Hodnoty jednotlivých částí agregátů M1 a M2 v mil. Kč

Hodnoty jednotlivých částí agregátů M1 a M2 v mil. Kč				
	M1 - Oběživo	M1 - Jednodenní vklady	M2 - Vklady s dohodnutou splatností do 2 let	M2 - Vklady s výpovědní lhůtou do 3 měsíců
2012	388884	1947399	302521,6	310773,6
2011	377942,1	1771822,5	367074,2	301841,4
2010	357510,1	1664216,7	376896,4	309362,3
2009	353557,1	1418288,3	482012	395617,6
2008	365547,6	1309450,7	556825,3	402069,9
2007	324064,7	1202500,1	531528,8	250569,2
2006	295263,2	1030377	465356	193633
2005	263787,2	898964,3	443269,5	140127,2
2004	236774,6	789527,8	448611,1	103976,2
2003	221361,8	742817,1	468491,5	78837
2002	197808,2	643932,8	494501	73993,2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 9: Hodnoty jednotlivých částí agregátu M3 v mil. Kč

Hodnoty jednotlivých částí agregátu M3 v mil. Kč			
	M3 - Repo operace	M3 - Podílové listy/akcie FPT	M3 - Dluhové cenné papíry do 2 let
2012	16362,8	2785,6	3122,3
2011	3889,6	10697,8	2723,9
2010	12408,3	38549,2	1025,8
2009	14363,3	43609,9	1685,3
2008	21877,5	46813,4	785,9
2007	14350,2	55731	1268,6
2006	8351,6	55293,9	1392,5
2005	9320,1	59067,7	117,4
2004	7589,8	48087,6	300
2003	11287,2		0
2002	18647,3		104

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 10: Meziroční míry vzrůstu jednotlivých měnových agregátů v %

Meziroční míry vzrůstu jednotlivých měnových agregátů v %					
	M1 - Oběživo	M1 - Jednodenní vklady	M2 - Vklady s dohodnutou splatností do 2 let	M2 - Vklady s výpovědní lhutou do 3 měsíců	M3 - Celkem
2012	2,9	10,2	-17,3	3	5,3
2011	5,7	6,1	-3,7	-2,4	3,1
2010	1,1	9,4	-21,5	-8,3	0
2009	-3,3	8,7	-13,1	-1,6	0,4
2008	12,8	8,9	4,4	60,4	13,1
2007	10	17,3	15,3	29,5	16,7
2006	11,9	15,5	6,7	38,3	13,8
2005	11,4	14	-1,1	34,8	11,1
2004	7	8,3	-1,8	32,3	6,4
2003	11,9	16,5	-3,8	9,5	7,8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 11: Základní úrokové sazby v %

Základní úrokové sazby v %			
	Repo sazba - 2 týdny	Diskontní sazba	Lombardní sazba
2012	0,05	0,05	0,25
2011	0,75	0,25	1,75
2010	0,75	0,25	1,75
2009	1	0,25	2
2008	2,25	1,25	3,25
2007	3,5	2,5	4,5
2006	2,5	1,5	3,5
2005	2	1	3
2004	2,5	1,5	3,5
2003	2	1	3
2002	2,75	1,75	3,75
2001	4,75	3,75	5,75
2000	5,25	5	7,5
1999	5,25	5	7,5
1998	9,5	7,5	12,5
1997	14,75	13	23
1996	12,4	10,5	14
1995	11,3	9,5	12,5
1994		8,5	11,5
1993		8	11,5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 12: Úrokové sazby úvěrů poskytnutých domácnostem dle typu účelu v %

Úrokové sazby úvěrů poskytnutých domácnostem dle typu účelu v %				
	spotřebitelské úvěry	na nákup byt. Nemovitostí	ostatní účely	celkem
2012	14,53	4,57	5,49	6,26
2011	14,48	4,94	5,9	6,64
2010	14,65	5,2	6,17	7
2009	14,16	5,25	6,52	7,02
2008	13,64	5,17	7,01	6,95
2007	13,32	4,89	6,98	6,63
2006	13,59	4,91	6,87	6,8
2005	13,88	5,24	7,09	7,2
2004	14,89	5,93	7,5	7,96
2003	13,83	6,31	7,8	8,24
2002	13,83	7,11	6,99	8,77
2001				8,74

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 13: Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od domácností v %

	Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od domácností v %			
	vklady celkem	jednodenní vklady	vklady s dohodnutou splatností celkem	vklady s výpovědní lhůtou celkem
2012	1,15	0,69	1,82	2,03
2011	1,21	0,72	1,88	2,04
2010	1,22	0,72	1,8	2,05
2009	1,31	0,66	1,98	1,96
2008	1,59	0,91	2,24	2,17
2007	1,41	0,55	2,11	2,14
2006	1,28	0,41	1,96	1,97
2005	1,25	0,4	1,92	1,71
2004	1,41	0,52	2,13	1,63
2003	1,3	0,5	2,02	1,26
2002	1,72	0,94	2,26	1,81

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 14: Úrokové sazby úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v %

	Úrokové sazby úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v %			
	podniky - celkem	podniky - splatnost do 1 roku včetně	podniky - splatnost nad 1 rok do 5 let včetně	podniky - splatnost nad 5 let
2012	3,3	2,83	3,37	3,56
2011	3,9	3,49	4,04	4,11
2010	4,04	3,7	4,14	4,21
2009	4,26	4,07	4,27	4,39
2008	5,4	5,06	5,67	5,61
2007	5,52	5,37	5,6	5,63
2006	4,45	4,23	4,38	4,74
2005	4,2	3,84	4,18	4,72
2004	4,75	4,35	4,68	5,39
2003	4,53	4,08	4,64	5,14
2002	5,19	4,34	5,47	6,34

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 15: Úrokové sazby přijaté od nefinančních podniků v %

Úrokové sazby přijaté od nefinančních podniků v %				
	celkem	jednodenní vklady	vklady s dohodnutou splatností celkem	vklady s výpovědní lhůtou celkem
2012	0,46	0,31	1,1	1,82
2011	0,51	0,35	1,04	1,69
2010	0,47	0,37	0,81	1,45
2009	0,57	0,32	1,01	1,58
2008	1,21	0,62	2,29	2,54
2007	1,67	1,06	3,01	1,89
2006	1,18	0,72	2,09	1,64
2005	0,91	0,52	1,64	1,14
2004	1,21	0,68	2,08	1,6
2003	0,85	0,64	1,5	1,17
2002	1,25	0,94	2,16	1,64

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 16: Poměr úrokových sazeb vkladů a poskytnutých úvěrů v %

Poměr úrokových sazeb vkladů a poskytnutých úvěrů v %				
	Vklady domácností	Vklady nefinančních podniků	Úvěry domácnostem	Úvěry nefinančním podnikům
2012	1,01	0,33	13,59	2,94
2011	1,05	0,39	13,17	3,47
2010	1,08	0,4	14,68	3,91
2009	1,15	0,55	14,64	4,14
2008	1,46	1,36	13,29	4,89
2007	1,21	1,77	11,81	5,3
2006	0,99	1,32	10,76	4,19
2005	0,87	1,05	10,94	3,93
2004	0,96	1,3	11,63	4,43

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 17: Hodnota úvěrů poskytnutých domácnostem v mil. Kč

Hodnota úvěrů poskytnutých domácnostem v mil. Kč				
	spotřebitelský úvěr	úvěr na nákup domu	ostatní účely	c e l k e m
2012	199585,8	830548,7	133184,3	1163318,8
2011	199617,3	786894,4	131554,5	1118066,2
2010	201653	737217,8	118208,6	1057079,4
2009	187187,9	690330,7	105785,5	983304,1
2008	170397,9	618438	91384,9	880220,8
2007	138706,8	514763,8	72801,8	726272,4
2006	110087,8	374310,5	56240,1	540638,3
2005	89548,5	282132,1	46118,4	417799
2004	68297,5	209766,6	37152,9	315217
2003	54363,4	155220,7	27944	237528,1
2002	43983,8	112032,2	25499,8	181515,8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB

Tabulka 18: Hodnota úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům dle délky splatnosti v mil. Kč

Hodnota úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům dle délky splatnosti v mil. Kč				
	splatnost do 1 roku	splatnost od 1 roku do 5 let	splatnost nad 5 let	úvěry celkem
2012	262142,3	153755	424737,1	840634,4
2011	255200,3	156946,3	419058,9	831205,5
2010	246231,5	146054,2	391252,2	783537,8
2009	254510	169387,6	360171,5	784069
2008	329377,1	176261,6	345126	850764,7
2007	298041,5	161773	285982,2	745796,7
2006	236602,1	153423	246428,9	636454
2005	209137,1	132295,8	185313,6	526746,5
2004	187754,6	115381,8	157896,8	461033,2
2003	184689,6	100062,8	147522	432274,4
2002	193220,7	101501,1	142000,9	436722,7

Zdroj: Vlastní zpracování na základě statistických dat ČNB